

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟΥ '40 ΑΤΕΝΙΖΕΙ ΠΙΑ ΠΕΡΗΦΑΝΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Εκπληρώνοντας ένα μεγάλο ιστορικό χρέος οι Ζαγορίσιοι, ανήμερα της γιορτής του Αγίου Δημητρίου και μόλις δύο μέρες πριν από την ιστορική επέτειο του ΟΧΙ, έστησαν περιλαμπρο μνημείο ψηλά στον τύμβο του λόφου του Ροντοβανιού, το άγαλμα της Ζαγορίσιας Γυναίκας του '40.

Πρόκειται για ένα πραγματικό έργο τέχνης του γλύπτη Γιώργου Καλακαλλά καθηγητή του Πολυτεχνείου Αθηνών, που παριστάνει τη Ζαγορίσια Γυναίκα να κουβαλάει στην πλάτη της πυρομαχικά.

Το ύψος του αγάλματος είναι 6 μέτρα με 2,5 μ. πλάτος και το βάρος του 1,7 τόνους.

Είναι το μεγαλύτερο άγαλμα της σύγχρονης νεοελληνικής γλυπτικής σε ορείχαλκο. Για την κατασκευή του χρειάστηκαν δύο και πλέον χρόνια και η αξία του αποτιμάται σε πολλά εκατομμύρια δραχμές.

Αξιζε ένα τέτοιο μνημείο στο Ζαγορίσιο χώρο για να τιμηθούν όλες εκείνες οι γυναίκες, που στον τιτάνιο αγώνα του '40 στάθηκαν δίπλα στους μαχητές μας προσφέροντάς τους ανεκτίμητες υπηρεσίες κάτω από αντίξοες καιρικές συνθήκες εκεί πάνω στις τραχιές πλαγιές της Τύμφης.

Οι γυναίκες του Ζαγοριού έτρεξαν

«πρώτες στο μέγα κάλεσμα και στο μεγάλο χρέος
Με τα φουσέκια στην ποδιά
και με τ' άρματα στην πλάτη»

Και συνέβαλαν πάρα πολύ για να αναχαιτισθεί τις πρώτες μέρες του πολέμου η μεραρχία «Τζιούλια» στη μεγάλη μάχη του Αώου στο Ανατολικό Ζαγόρι.

Η ιδέα για να στηθεί ένα τέτοιο μνημείο ήταν του αείμνηστου Ζαγοριοσολάτρη Κίμωνα Κυριαζή, ο οποίος και ξεκίνησε τη διαδικασία της υλοποίησης αυτού του σχεδίου μέσα από πολύ δύσκολες συνθήκες (κυρίως οικονομικές) αλλά και περίπλοκα τεχνικά προβλήματα.

Για το σκοπό αυτό ιδρύθηκε και η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγοριού από ευηπόληπτα μέλη της Ζαγορίσιας κοινωνίας, ένα νομικό πρόσωπο, που θα συντόμιζε καλύτερα —με κάποια υπόσταση μεγαλύτερη— το όλο πλαίσιο των ενεργειών για την ανέγερση του μνημείου τάμα-τιμή στη γυναίκα του Ζαγοριού.

Πατριωτική χαρακτηρίστηκε τότε η απόφαση της Ι.Λ.Ε.Ζ. για την ανέγερση του Ηρώου της Ζαγορίσιας Γυναίκας. Και πραγματικά πατριωτική ήταν. Γιατί η προσφορά της γυναίκας του Ζαγοριού τόσο

στον πόλεμο του '40 αλλά και γενικότερα σε έργα ειρηνικά, που ανέβασαν τον πολιτισμό του Ζαγοριού σε υψηλά επίπεδα ήταν τεράστια.

Δίκαια λοιπόν της έπρεπε τέτοια τιμή και διάκριση.

Όλοι εμείς, που είχαμε την τύχη να βρεθούμε προχθές στο στήσιμο του αγάλματος στην περίοπτη θέση της κορυφής του Ροντοβανιού, νοιώσαμε μια ιδιαίτερη ικανοποίηση αλλά και μεγάλη συγκίνηση.

Αντικρίζοντας με φόντο το γαλάζιο χρώμα του ουρανού την επιβλητική ορειχάλκινη σιλουέτα της αμαζόνας Ζαγορίσιας Γυναίκας, ζω-

ντάνεψε το μέταλλο το αστραφτερό στα μάτια μας και μέσα από τα σπλάχνα ξεχύθηκαν γύρω μας οι ιερές σκιές.

Κάποιων γυναικών του Ζαγοριού ηρωίδες του '40, πονεμένες μάνες, παλιές αρχόντισσες, ταπεινές κι αφοσιωμένες νοικοκυρές, γυναίκες Καλοσυνάτες, ευειδείς, σαν να ήθελαν να εκφράσουν με τα πετρωμένα μάτια τους την πλήρη ικανοποίησή τους για την τιμή που τους περιποίησε η γενιά των σημερινών Ζαγορίσιων.

Το άγαλμα της Ζαγορίσιας Γυναίκας πέρα από το συγκεκριμένο του συμβολισμό για την προσφορά της Γυναίκας του Ζαγοριού στον πόλεμο του '40 έχει διαχρονικό συμβολισμό και η εκεί παρουσία του στο «έμπα» της «καλλιγόνου» περιοχής μας θα υπογραμμίζει πως το Ζαγόρι οφείλει την ακμή του και τον ξεχωριστό πολιτισμό του στις γυναίκες εκείνες που ήταν ικανές να κουβαλούν στην πλάτη τους τόσο την κάσα με τα πυρομαχικά, όσο και το «ζαλίκι» με τα προϊόντα της γεωργικής συγκομιδής με μια ξεχωριστή αξιοπρέπεια, σεβασμό στην παράδοση και αξεπέραστη νοικοκυρώσυνη.

Στην στοργική τους αγχαλιά λίκνισαν ήρωες και Μεγάλους άνδρες, που ωφέλησαν πολλαπλώς την πατρίδα και το έθνος.

Ίσως οι ρίζες για το φεμι-

νιστικό κίνημα να έχουν την αρχή τους στο Ζαγόρι από τις δραστηριότητες ακριβώς των σπάνιων αυτών γυναικών, που δίκαια σήμερα τις μνημονεύουμε με την ευκαιρία της πραγμάτωσης του έργου του μνημείου.

Ελπίζουμε, πως δεν θα είναι μακρύς ο χρόνος για τα αποκαλυπτήρια του μνημείου οπότε σε πανηγυρική τελετή —όπως ταιριάζει— θ' αποδοθεί η οφειλόμενη τιμή στη Γυναίκα του Ζαγοριού.

Σ. Θ.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ ΕΓΙΝΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ

Ήταν το 1978, όταν η Εκδοτική Επιτροπή του περιοδικού «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», αποφάσισε να φτιάξει το μνημείο για την γυναίκα του Ζαγοριού, τιμώντας την ανώνυμη ηρωίδα του '40, που κουβάλησε πολεμοφόδια ως τις πρώτες γραμμές του μετώπου. Η ιδέα ανήκει στον μακαρίτη Ζαγοριολάτρη ΚΙΜΩΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ. Όλοι οι Ζαγορίσιοι μ' ενθουσιασμό δέχτηκαν την πρότασή και δήλωσαν πρόθυμοι να βοηθήσουν οικονομικά.

Γράφτηκαν τότε πολλά άρθρα και σχόλια και το τεύχος 7 του Οκτωβρίου 1978 είναι αφιερωμένο «στη γυναίκα του Ζαγοριού, στον αγώνα του 1940 για την λευτεριά μας και σ' όλους τους Ζαγορίσιους που θυσίασαν τη ζωή τους σ' αυτή». Η προσφορά της γυναίκα του Ζαγοριού στον πόλεμο του '40 είναι πλέον ιστορικά τεκμηριωμένη. Κουβάλησε, είτε φορτωμένη στις πλάτες της, είτε σέρνοντας φορητά ζώα οι πιο ηλικιωμένες, πυρομαχικά, τρόφιμα, τραυματίες έλληνες κι αιχμαλώτους και κάθε είδους πολεμοφόδια. Βοήθησαν οι γυναίκες στην κατασκευή δρόμων και γεφυρών. Κοντά σ' αυτές κι έφηβοι των χωριών μας πρόθυμα και μ' ενθουσιασμό, όπου χρειάζονταν.

Ο Κίμωνας με πάθος κι αποφασιστικότητα εργάζεται ακούραστα, σχεδόν μόνος, για τον σκοπό αυτό. Για την ενέγερση του μνημείου επιλέχθηκε το ύψωμα «Καμπόπουλο» στην περιοχή των Ασπραγγέλων, στην κορφή του Ροντοβανιού, σε θέση που δεσπόζει και προς το Καλπάκι. Ο Κίμων ξεκινάει χωρίς χρήματα. Το 1980 με ενέργειές του στον Νομόρχη Ιωαννίνων και με τη βοήθεια της κοινότητας Ασπραγγέλων ανοίχθηκε δρόμος προς το ύψωμα και η ΜΟΜΑ τον σκυρώστρωσε. Το 1983 ο Κίμωνας με τους εκλεκτούς συνεργάτες του ιδρύουν με την επωνυμία «ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ». Η ΙΛΕΖ είναι πλέον το νομικό πρόσωπο που εκδίδει το περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», αλλά κυρίως ο φορέας που αναλαμβάνει την ολοκλήρωση του μνημείου της Ζαγορίσιας γυναίκας. Η ΦΡΟΣΩ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ, η μάνα του Ζαγοριού, είναι αυτή που από πολλά χρόνια αγωνίζεται να προβάλλει και να εμποδίσει την προσφορά της Γυναίκας του Ζαγοριού στον πόλεμο του '40, αλλά και γενικότερα στην καθημερινή ζωή και στην ιστορία του Ζαγοριού. Έτσι ο Κίμωνας, εκτός από την απλόχερη οικονομική βοήθειά της, έχει κυρίως την ηθική και πατριωτική συμπαράστασή της. Και οι δυο με πάθος κι αποφασιστικότητα αγωνίζονται για την ολοκλήρωση του σκοπού.

Το φθινόπωρο του 1983 ολοκληρώνεται η κατασκευή του τύμβου στον οποίο μέλλει να στηριχθεί το άγαλμα. Είναι μια αίσθησα διαστάσεων 6Χ6 μ. που προορίζεται για μνημείο ενθυμιάτων από τον πόλεμο του '40 κι άλλων αντικειμένων από τη ζωή του Ζαγοριού. Είναι ισόγεια σε σχέση με τον περιβάλλοντα χώρο. Με καλύτεριμ ανεβαίνουμε στον πλακόστρωτο εξώστη, στη ΝΔ άκρη

του οποίου βρίσκεται η βάση του αγάλματος. Η αρχιτεκτονική ιδέα και η μελέτη ήταν προσφορά του Ζαγορίσιου Αρχιτέκτονα Γιώργου Χ. Παρλαπά, που έφυγε γρήγορα από τη ζωή. Ο θάνατός του ήταν μεγάλη απώλεια για το Ζαγόρι. Η στατική μελέτη ήταν επίσης προσφορά του Ζαγορίσιου Πολιτικού Μηχανικού Πολυκαρπού Μάνθου. Τέλος την επιχωμάτωση πρόσφεραν οι τεχνικές υπηρεσίες της 8ης Μεραρχίας.

Τα επόμενα χρόνια ο Κίμωνας αναδύθηκε σ' ένα αγώνα για την συγκέντρωση χρημάτων. Το 1986 δημοσιεύθηκε, στο φύλλο 19 του περιοδικού «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», απολογισμός για τα μέχρι τότε έργα στο μνημείο, που έφτανε τα 5 εκατ. δραχ.

Το 1988 προκηρύσσει καλλιτεχνικό διαγωνισμό ιδεών για την κατασκευή του αγάλματος της Ζαγορίσιας Γυναίκας του '40. Τον Γενάρη του 1989 έγινε σύσκεψη στα γραφεία της ΙΛΕΖ, όπου ο γλύπτης κ. Γεώργιος Καλακαλλάς, καθηγητής του Πολυτεχνείου της Αθήνας, παρουσίασε, στα μέλη της ΙΛΕΖ και στην καλλιτεχνική επιτροπή επίσης του αγάλματος, πρόπλασμα ύψους 0,5 μ. Μετά από χρήσιμη συζήτηση κι επίσκεψη στο ύψωμα όπου βρίσκεται ο τύμβος, ανατέθηκε στον γλύπτη η κατασκευή του προπλάσματος του αγάλματος.

Στις 29-11-89, μια κρύα κι άσχημη φθινοπωριάτικη μέρα, κηδεύουμε τον ΚΙΜΩΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ. Ο Αντιπρόεδρος της ΙΛΕΖ κ. Βασίλης Τζιόβας, στον αποχαιρετισμό του Κίμωνα είτε μεταξύ άλλων: «Κι έκανε έργο όμορφο και καλό. Ανάδεδεψε μνήμες, κέντρισε συνειδήσεις, κατέγραψε σελίδες της ιστορίας και της παράδοσης, για να μη χαθούν στο λήθαργο του χρόνου. Ζωντανέψαι και τραγούδησε την ακμή του Ζαγοριού. Μοιρολόγησε και μοιρολόγησε την παρακμή και το χαλασμό του, αλλά και σπέρνει την ελπίδα για την αναβίωσή του».

ΚΙΜΩΝΑ, στις 26-10-93 στήσαμε το άγαλμα στη βάση του. Φυσούσε ένας αέρας κρύος κι ο ήλιος μάταια προσπαθούσε να μας ζεστάνει. Ήσουν εκεί κοντά μας με τα φορητά, τους γερανοί, τους εργάτες, τα τσιμέντα, όπως τότε, που σκαφαλωμένοι στις σκαλωσιές και τα ξυλότυπα, έδινες οδηγίες, εντολές, καταβρέχεσαι τα τσιμέντα, ξεκάρφωνες τα ξύλα κι ήσουν ευτυχιμένος για το έργο που προχωρούσε ικανοποιητικά.

Συμπληρώνονται τέσσερα χρόνια από το θάνατό του σήμερα. Σαν ελάχιστη προσφορά στη μνήμη σου, έγραψα τούτα τα λόγια και περιορίστηκα μόνο στο θέμα του αγάλματος, γιατί αυτό ήταν μια από τις τελευταίες επιθυμίες σου. Νιώθω την ψυχή σου να αγάλλεται τώρα που το έργο φτάνει στο τέλος του. Σε καλώ στα αποκαλυπτήρια του αγάλματος της Ζαγορίσιας Γυναίκας, για να μας δώσεις οδηγίες κι εντολές, για να συνεχίσουμε το πολύμορφο και πολυποικίλο έργο του.

Γιάννινα, Νοέμβριος 1993

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ι.Λ.Ε.Ζ. με τον γλύπτη καθηγητή του Πολυτεχνείου κ. Γ. Καλακαλλά.

ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Η ΜΑΕΣΤΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ... ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΙΟΛΙΤΖΗ ΚΩΣΤΑ ΚΑΨΑΛΗ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΤΖΙΟΒΑ

κομπανία όχι μόνο στο Ζαγόρι αλλά και στην Ήπειρο.

Δείγμα αυτής της ευστροφίας, είναι και το παρακάτω περιστατικό που θα σας αφηγηθώ.....

Αύγουστος του 1945. Το χωριό γεμάτο και ζωντανό. Όμως τα σύννεφα του εμφύλιου ανέβαιναν απειλητικά στον ορίζοντα. Μετά τα «Δεκεμβριανά» ήρθε η Συμφωνία της Βάρκιζας (12-Φλεβάρη 1945) κι ο αποπλητισμός των ανταρτών αλλά η κατάσταση όλο και χειρότερη.

Εκείνον τον Αύγουστο έγιναν εκλογές στην Αγγλία, όπου απροσδόκητα τις κέρδισαν οι Εργατικοί με επικεφαλής τον Άτλυ. Επειδή κατά τη σύγκρουση του Δεκέμβρη οι Εργατικοί είχαν ταχθεί κατά του Τσώρτσιλ για την επέμβαση στην Ελλάδα, οι «αριστεροί» πιστεύανε πως η νίκη τους θα σήμαινε και τη δικιά τους δικαίωση. Ενθουσιάστηκαν, λοιπόν, και για να γιορτάσουν την «νίκη» φώναξαν τα «Τακούτσια» και το ρίξαν σε γλέντι τρικούμπερο στο μεσοχώρι. Θυμάμαι ακόμα, όταν πήγα σταλμένος από τους μεγάλους, να τους «φωνάξω» και τους ανακοινώσω το λόγο του απρογραμμάτιστου γλεντιού, ο Κώστας, ενώ έβαζε το παντελόνι του, μουρμούριζε στους άλλους: «Αίντε.... Κουμμούνα τώρα παιδιά» και δεν κατάλαβα ποτέ αν αυτό ήταν έκφραση φόβου ή προσδοκίας.

Στήθηκε λοιπόν το γλέντι κι ο χορός καλά κρατούσε, ανάμεσα σε ζητωκραυγές, συνθήματα κι ανάρτικα τραγούδια. Όμως οι «δεξιοί» του χωριού, με αρχηγό τον μπάμπα μου Τάκη-Γκράτζιο, ειδοποίησαν το απόσπασμα χωροφυλακής που έδρευε στη Βίτσα για τα τεκταινόμενα στα Σουδενά και με το πέσιμο της νύχτας ροδόλησε αυτό, κατά το χωριό μας και στα μουλωχτά περικύκλωσε το μεσοχώρι. Στο μεταξύ το ούζο είχε ξανάψει τα αίματα κι η βεβαιότητα της «νίκης» μεθούσε διπλά. Σε κάποια στιγμή όμως ήρθαν τα πάνω κάτω. Ριπές αυτομάτων σκέπασαν τα επινίκια θούρια ακριβώς την ώρα που ο Κώστας όρθιος με το βιολί του, τραγουδούσε κι έπαιζε το γνωστό ανάρτικο τραγούδι: «τρακτέρια, μηχανές θ' ανοίγουν τις πηγές κλπ....» κι οι νέοι του χωριού το χόρευαν ζευγαρωτά στο ρυθμό του Φοξ-τροτ.

Με το κροτάλισμα των αυτομάτων έγινε χαλασμός. Κι ανάμεσα σ' αυτόν τον χαλασμό έλαμψε η ευστροφία του Κώστα και του δοξαριού του. Με την πρώτη ριπή ο Κώστας συνέλαβε το μήνυμα κι η αντίδραση ήρθε ενστικτώδης μαζί με το αίσθημα της αυτοσυντήρησης. Δεν οίγησε ούτε στιγμή, όπως οι άλλοι κι όπως όταν αλλάζει «χαβά» ο χορευτής, με μια λοή φοβισμένη γεμάτη νόημα ματιά προς τους άλλους τα «τρακτέρια, μηχανές...» έγινε αμέσως ο βασιλικός θούριος «του αητού ο γιός πάει κι αυτός εμπρός», που τ' άρπαξε η στεντόρεια μεταλλική ανεπανάληπτη φωνή του Ζούλη να το μεταδώσει και να το μετουσιώσει σε δήλωση συγγνώμης στους ισχυρούς της στιγμής.

Ο Τάκης Γκράτζιος, από τους δυο τρεις γλεντζέδες του Ζαγοριού, που «φτιάσανε» τα Τακούτσια, κατάλαβε τη «στροφή» του Κώστα και θέλησε να το γλεντίσει το πράγμα: «Αστα αυτά τα γυρίσματα Κ' τσέ, στη

Ο Κώστας Καψάλης στα κέφια του

Στους Ζαγορίσιους τους παλιούς, αλλά και τους νεώτερους, είναι γνωστός ο Κάτω-Σουδενιώτης λαϊκός οργανοπαίχτης, ο βιολιτζής ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΨΑΛΗΣ, ο «μαέστρος» κι η ψυχή της δημοτικής μας κομπανίας, που καταγράφηκε με τ' όνομα «Τακούτσια».

Δεν ξέρω πόσο άξιζε σαν τεχνίτης του βιολιού κι ίσως άλλα βιολιά πριν απ' αυτόν, στο Ζαγόρι, ν' άξιζαν περισσότερο. Αναμφισβήτητο, όμως, είναι πως ο Κώστας Καψάλης διέθετε μια πηγαία καλλιτεχνική ευαισθησία κι έναν ρομαντισμό, που σε συνδυασμό με τη σπιρτόζικη εξυπνάδα του, τον έκαναν να ξεχωρίζει από τους άλλους της «παρέας», που τον θεωρούσαν και τον αποδέχονταν σαν τον αδιαφιλονίκητο μαέστρο τους.

Μαέστρος.... χωρίς μπακέτα. Σαν τέτοια, ο Κώστας χρησιμοποιούσε εκείνα τα σπινθηροβόλα, πανέξυπνα μάτια του, από τα οποία —κατά το «παίξιμο»— κρεμόταν όλα τα άλλα «όργανα». Από τα μάτια και τη δεξιόστροφία του δοξαριούτου.

Από το ΠΟΙΟΣ χόρευε, ΠΩΣ χόρευε, ΠΟΣΟ χουβαρδάς ή όχι και πόσο μερακλής ήταν, εξαρτιόταν κι ο χρόνος και τα «...γυρίσματα» του Κώστα... Από το τσάμικο ή το ζαγορίσιο στα πωγωνίσια ή τα «πεταχτά».

Γνώριζε τα χούγια και τα μεράκια, τις αδυναμίες και τους κρυφούς ή φανερούς «νταλκάδες» όλων των γλετζεδών του Ζαγοριού κι άγγιζε τον καθένα εκεί που τον πονούσε, μ' αποτέλεσμα να τους αδειάζει τις τσέπες, χωρίς να το καταλαβαίνουν.... Ήταν, όμως, ο λιγότερο παραδοσιακός χωρίς να το πονούσε, ο λιγότερο επαγγελματίας. Κι όταν ερχόταν ο απ' όλους τους άλλους. Ο λιγότερο επαγγελματίας. Κι όταν ερχόταν ο ίδιος στα κέφια (κι ερχόταν πάντα ο Κώστας κατά το τέλος του γλεντιού), απ' οργανοπαίχτης γινόταν κι αυτός γλεντζές και χορευτής. Παρατούσε το βιολί του και: «βαράτε γύφτοι.... τώρα θα χορέψω κι εγώ». Και χόρευε σωστά κι όμορφα, ο Κώστας, παρά το σακατιλίκι της κουτσαρμάρας του... Κι όταν έβλεπε και καμιά όμορφη ή κάνα παλιό μεράκι, ερωτύλος όπως όλοι οι ευαίσθητοι κι οι ρομαντικοί, φώναζε με κείνο το γνωστό σε μας τρόπο: «Κόψιμι Αι-Θανάσ' μου» (εκκλησία του χωριού μας) κι έβαζε τούφες τρίχες από τα μαλιά του κεφαλιού του. Ωραίο Κώστα...!! Οι άλλοι της «παρέας» πιο ψυχροί, πιο επαγγελματίες, πότε τον επιτιμούσαν με τα βλέμμά τους και πότε τον «σαχούλευαν»: «Για κοίτα ο Κ' τσός χορό». Ανεπανάληπτε Κώστα!!

Υπότη διεύθυνσή του, λοιπόν, και κάτοχος από μνήμης ενός πλουσιωτάτου ρεπερτορίου τραγουδιών, απόρροια της μεγάλης αφομοιωτικής του ικανότητας, και το «μουσικό αυτί που είχε», «Τα Τακούτσια» έγιναν η πιο «ταιριασμένη» κομπανία, αλλά και η πιο σύγχρονη που κάλυπτε τα γούστα όλων των γενιών: Από τα παλιά δημοτικά του «τραπέζιού», μέχρι τα πιο σύγχρονα ελαφρά και λαϊκά ρεμπέτικα, χωρίς να νοθεύουν την αυθεντικότητά τους. («Την Αρχόντισσα» του Τσιτσάνη π.χ. απ' αυτούς την πρωτάκουσα, ωραία τραγουδισμένη, τα χρόνια της κατοχής στο χωριό).

Η ψυχή λοιπόν και το μυαλό, ο Κώστας και με τα «γυρίσματα», την ευστροφία του και το πλούσιο ρεπερτόριο των τραγουδιών έκανε τα Τακούτσια την καλύτερη και την πιο ταιριασμένη μαζί με τους «Χαλκιάδες»

Η περίφημη κομπανία «Τα τακούτσια»

Βίτσα θα τα πούμε στην ανάκριση». Λύθηκαν τα πόδια των ανθρώπων. Τους τράβηξε μαζί με τους άλλους, αλλά για λίγο. Πιο κάτω στη μέση του Βαρκού, κι αφού γλέντισε τη λαχτάρα τους, τους άφησε να γυρίσουν σπίτια τους.

Ένα μικρό δυσάρεστο περιστατικό στην πρόσφατη ιστορία του χωριού μου. Κι μέσα σ' αυτό, η κομικοτραγουδική ευστροφία του μακαρίτη Κώστα, του βιολιτζή στις «στροφές και τα γυρίσματα». Δυσάρεστο περιστατικό γιατί κάπως έτσι ξεκίνησε ο καταστροφικός εμφύλιος και στο χωριό μου.

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης ενός αιώριου

Ο Γιάγκος Γκούζκουλας και τα «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΑ ΝΕΑ» του

Από τον Άγγελο Κίτσο

Πίσω από την Ομόνοια, στις αρχές της μισογνώριστης σήμερα οδού Βερανζέρου, σ'ένα παγερό, μισοσκότεινο, άδειο γραφείο με πλακάκια μαυροάστρα στο πάτωμα και με τρεις-τέσσερες παλαιές καρέκλες σαν θλιβερό συμπλήρωμα του χώρου περνούσε κλεισμένος εκεί ολόκληρη τη δεκαετία του '50 και όλες τις απέραντες ώρες της μονότονης ημέρας του ο Ζαγοριώτης Δημοσιογράφος Γιάγκος Γκούζκουλας, ένας ιδιόρρυθμος άνθρωπος, ευαίσθητη ψυχή, σχεδόν αρρωστημένος νοσταλγός του παρελθόντος και τελικά αδικαιώτως οραματιστής του μέλλοντος.

Ο Γιάγκος Γκούζκουλας εργαζόταν που και που —κυνηγούσε (άκοπα από καμιά «ασφάλεια» — αλλά το μεγάλο μεράκι του, αυτό άλλωστε που τον έκανε ευρύτερα γνωστό στο Ζαγορίσιο κόσμο, ήταν η δημοσιογραφία. Η εφημερίδα του «Ζαγορισιακά Νέα» τυπωμένη με πολλή επιμέλεια ήταν για διόμισι περίπου δεκαετίες σημαντικό βήμα προβολής του Ζαγοριού και των προβλημάτων του, αλλά και μοναδικός κρίκος ανάμεσα στο Ζαγόρι και κυρίως τους ταξιδευμένους συμπατριώτες μας.

Τα «Ζαγορισιακά Νέα» εκδόθηκαν σε δύο περιόδους. Την πρώτη περίοδο (1932 μέχρι της παραμονής του Β' Παγκοσμίου Πολέμου) κυκλοφόρησαν σαν εβδομαδιαία εφημερίδα στα Γιάννινα! Ενώ τη δεύτερη περίοδο (1950 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60) εκδιδόταν σαν μηνιαίο φύλλο εδώ στην Αθήνα.

Τα «Ζαγορισιακά Νέα» και στις δύο περιόδους ήταν και είναι, πιο πολύ σήμερα, πηγή πολύτιμων πληροφοριών για τον τόπο μας. Όπως θα είναι και τα σημερινά αντίτυπα της εφημερίδας μας «Το Ζαγόρι μας» μετά, ας πούμε, τριάντα-σαράντα χρόνια.

Είναι λοιπόν ενδιαφέρον που μαθαίνουμε από τα «Ζαγορισιακά Νέα» εκείνης της μάλλον μακρινής για τα σημερινά μέτρα εποχής, π.χ. ποιά ήταν τα ζέοντα προβλήματα του Ζαγοριού τη δεκαετία του '30 ή του '50, τί σημασία και τί εξέλιξη είχε σε ορισμένα χωριά μας τα προπολεμικά χρόνια ο θεσμός των Δенδροκομικών Συνδέσμων, πως περνούσαν τα ίδια χρόνια οι ξενιτεμένοι

Ζαγορίσιοι στο Βουκουρέστι, στο Πασιάρεβιτς, στη Λόντρα, ποιές ήταν οι εισηγήσεις και οι αποφάσεις του μεγάλου τοπικού Συνεδρίου που έγινε στη Μπάγια το 1936, ποιά ήταν η συμβολή του Α' Δασικού Συνδέσμου στην ανάπτυξη του Κεντρικού Ζαγοριού, πότε και πώς, έγινε το εθνικό δικτυο στα διάφορα χωριά μας, τί προσέφερε στο Ζαγόρι ως Διευθυντής Νομαρχίας Ιωαννίνων ο Γεώργιος Θεοδωράκης, πατέρας του γνωστού μουσικοσυνθέτη μας κ.ο.κ.

Ακόμη στα «Ζαγορισιακά Νέα» υπάρχουν εκείνα τα αμίλητα καμιά φορά «κοινωνικά» και τα ρεπορτάζ γύρω από την καθημερινή ζωή που πάντα κεντρίζουν το ενδιαφέρον των συγχρόνων και την περιέργεια των νεωτέρων.

Πόσες αλήθεια εικόνες φέρνουν στο νου μας περιγραφές σαν κι αυτή: «Τας εσπερινάς ώρας αφίκοντο εις το χωριόν μας με αυτοκίνητον τύπου Κάππα ο επί των Συγκοινωνιών του Ζαγοριού Υπουργός κ. Ιωάννης Χατζόπουλος μετά του Υφυπουργού κ. Γρηγορίου Βαρτζώκα.....» (Μην εκπλήσσεσθε! Δεν πρόκειται για αποκέντρωση Υπουργικών αρμοδιοτήτων εκείνης της εποχής —1938— αλλά για αναγόρευση σ' αυτά τα υψηλά αξιώματα από το επιβατικό κοινό του Ζαγοριού δύο συμπαθών συμπατριωτών μας που εργαζόντουσαν φιλότιμα και εξυπηρετηκώς ως «τουριστικοί πράκτορες»... χωρίς γραφείο και καρέκλα).

Έπειτα τα «Ζαγορισιακά Νέα» μας αποκαλύπτουν τους συνεργάτες τους, ονόματα πασίγνωστα αργότερα για την παθιασμένη αγάπη και την προσφορά τους στη μικρή πατρίδα μας: Γιώργος Βάντζιος, Κώστας Λαζαρίδης, Πέτρος Γιαννακός, Σπ. Χασώτης, Ζήσης Παπαθανασίου, Φρόσω Ιωαννίδη, Αριστείδης Κουσιδής, Μάνθος οικονόμου, Γιάγκος Δούκας, Τ. Δάνος κ.ά.

Τα «Ζαγορισιακά Νέα», σε πλήρες σειράς και των δυο εκδοτικών περιόδων, είναι σήμερα δυσεύρετα. Ευτυχώς όμως συγκυρία έφερε στη Ριζάριο δύο πολύτιμους δωρητές: έναν ανώνυμο που προσέφερε παλαιότερα πλήρη σειρά της β' περιόδου (1951-1961) και έναν επώνυμο,

την κα Λουκία Χρ. Καλλιδή που μαζί με τις κόρες της Αθηνά Γ. Σάρρου και Μαίρη Σ. Δερδεμέζη αγόρασε από συλλέκτη μια σχεδόν πλήρη σειρά της α' περιόδου (1932-Παραμονές β' Παγκοσμίου Πολέμου) και μας την προσέφερε ως μνήμην του συζύγου της Χριστόδουλου Καλλιδή.

Οι ευχαριστίες όσων μοχθούν για τον τόπο μας και την ιστορία του είναι άπειρες και οι ευχές, να βρεθούν κι άλλοι μιμητές, δεδομένες.

Η Ριζάριο φρόντισε να αποτυπώσει σε μικροφίλμς η σειρά των «Ζαγορισιακών Νέων» της β' περιόδου και να ανατυπωθεί σε 3 αντίτυπα το ένα των οποίων στάλθηκε στο Πνευματικό Κέντρο «Κ. Λαζαρίδης». Το ίδιο θα γίνει τώρα και με τη σειρά της α' περιόδου, η οποία λόγω της ιδιαίτερης αξίας της θα πλουτίσει και την βιβλιοθήκη της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγοριού.

Προτείνουμε από αυτή τη σειρά

Δεκαετία '30

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΤΗΛΕΣ ΤΩΝ «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΩΝ ΝΕΩΝ» «ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΔΙΛΟΦΟΥ» (ΔΙΛΟΦΟ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1932)

Τη πρωτοβουλία της επί της οδού Διλόφου Επιτροπής αποτελούμενης υπό των κ. Μιχαηλίδου, Γκαστή Γ. Ζεβροπούλου κτλ., ετελέσθησαν προχθές τα εγκαίνια αυτής, οπότε τα πρώτα αυτοκίνητα έφθασαν θριαμβευτικώς εις αυτό.

Εξ Ιωαννίνων ξεκίνησαν επί αυτοκινήτου την 10 π.μ. της Κυριακής οι επίσημοι ο κ. Θεοδωράκης, αναπληρωτής του Γενικού Διοικητού, ο στρατηγός κ. Βλάχος μετά της κυρίας του, ο Διοικητής της Χωροφυλακής κ. Σκιαδάς ο επί των κοινωτικών ζητημάτων τμηματάρχης της Γ. Διοικήσεως Σερεκίσιος και προσκεκλημένοι κ. Χρηστοβασιλείς, η κ. Μαυροκοράτου, ο κ. Ι. Κυπριότης, δικηγόρος μετά της ανειμιάς του, οι κ.κ. Κ. Κατσάδης, δικηγόρος μετά της κυρίας του, Κ. Σκούρης, ιατρός μετά της κόρης του και Αχ. Βάντζιος, μέλη του υπέρ του συγχροτηθέντος Συνεδρίου Ζαγορισιακού Συλλόγου, ο κ. Τσιφόπουλος, λογιστής της Εθν. Τραπεζής μετά της κυρίας του, και πολλοί άλλοι, εν Ασπραγγέλοις δε συννητήθησαν μετά του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου και του καθηγητού κ. Κοντοπάνου των ιατρών κ. Μπίλιου και Ράππου και έφθασαν εις την προ της οικίας Μαρκοπούλου διακοσμηθείσαν πλατείαν, όπου υποδέχοντο τους με τα πρώτα ταύτα αυτοκίνητα προσερχομένους εν μέσω ακρατήτων χειροκροτημάτων και ζητωκραυγών όλοι οι κάτοικοι του Διλόφου, οι ιερείς, ο διδοσκαλος της κοινότητος μετά των μαθητών και πλείστοι εξ άλλων πέριξ κοινότητων.

Τον ημέτερον διευθυντήν κωλυόμενον αντιπροσώπευσεν ο συνεργάτης μας Αχ. Βάντζιος.

Πάντων των ανωτέρω είχαν προηγηθεί τα αυτοκίνητα εις τα οποία επέβαινον ο «υπουργός της Συγκοινωνίας Ζαγοριού» κ. Ιωάννης Χατζόπουλος μετά των υφυπουργών κ.κ. Γρηγορίου Βαρτζώκα και Τάση Βλάχου, οι οποίοι δεν φείδονται θυσιών και κόπων για την όσον το δυνατόν καλύτεραν εξυπηρέτησιν των επιβατών των χρησιμοποιούντων τα οδικά δίκτυα Ζαγοριού.

Μετά τον υπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου τελεσθέντα αγισμόν ωμίλησε πρώτος ο πρόεδρος της Επιτροπής του τοσούτου υπέρ των Ζαγορισιακών συμφερόντων εργασθείς

Συνέχεια στην 5η σελ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΤΗΛΕΣ ΤΩΝ «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΩΝ ΝΕΩΝ»

θερμός πατριώτης, ο ευφύμως ανά την Ήπειρον γνωστός και διακεκριμένος γιατρός κ. Μιχαηλίδης. Εις τον πλήρη νοσημάτων λόγον του εξιστόρησε την κατάσταση του Ζαγοριού προ της απελευθερώσεως και μετ' αυτής, εις την σύμπτηξιν του Ζαγορισιακού Συλλόγου, όστις τοιαύτας υπηρεσίας προσήνεγκεν εις το Ζαγόριον ιδία κατά τους χρόνους της πείνης και του αποκλεισμού, την συγκρότησιν του Α' Πανζαγοριακού Συνεδρίου εν Διλόφω, καθ' ο ως έν πανδήμω συναγεμώ αντιπρόσωποι του Ζαγοριού συνεζήτησαν περί των συμφερόντων του Ζαγοριού τας ενεργείας του Συλλόγου, περί της οδοποιίας του Ζαγοριού και το συντελεσθέν αυτής έργον μέχρι Διλόφου τη συνδρομή των απανταχού Διλοφιτών και εν τέλει εξέφρασε τας ευχαριστίας του προς τον ακάματον αναστηλρωτήν κ. Θεοδωράκην, όστις μετά τοιούτου πατριωτικού ενδιαφέροντος εργάζεται υπέρ του Ζαγοριού.

Μετά τον κ. Μιχαηλίδην ωμίλησεν ο κ. Αχ. Βάντζιος εκ μέρους του Ζαγορισιακού Συλλόγου και μετ' αυτόν ο κ. Θεοδωράκης, πλήρης ζωής και ενθουσιασμού αναπτύξας τας υπέρ του Ζαγοριού εκ μέρους της Γ. Διοικήσεως και ιδία υπ' αυτού ως προς την τελουμένην οδοποιάν ενεργείας εξέηρε τον πατριωτισμό των Ζαγορισιών και ιδία των Διλοφιτών και της επί της οδοποιίας επιτροπής και εξέφρασε την πεποίθησιν ότι υπό τοιούτου άνδρα η Γενική Διοίκησις ουδέποτε θα παύση να παρέχει αμέριστον την υποστήριξιν της.

Η ομήγυρις σύμπασα ξεκίνησε με επί κεφαλής τον Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην εις την φιλόξενον και αρχοντικήν οικίαν του κ. Μιχαηλίδου, όπου μετά τα αναμνηστικά παρετέθη υπό του ιδίου πολιτελεστάτη τράπεζα. Ο κύριος και η κυρία Μιχαηλίδου εξεπροσώπευσαν δια της προθυμίας των την φιλόξενον του Ζαγορισιού καρδίαν κατά την πλουσιωτάτην και διαχτυκινήν εκείνην πανδαισίαν. Εν τω μέσω της ευτυχίας ο κ. Μιχαηλίδης προπίνων υπέρ των τιμησάντων την ιστορικήν ταύτην εορτήν του Διλόφου ηυχαιόσθησε πάντας εκείνους, οι οποίοι εργάσθησαν υπέρ του Ζαγοριού και συνετέλεσαν υπέρ της συντελουμένης οδοποιίας, είτα δε ο κ. Α. Βάντζιος προπίνων υπέρ των Διλοφιτών των και εν τη πατρίδι και εν τη ξένη διαβιούντων παρέσθησε πως η σήμερον εορταζομένη ημέρα αποτελεί πραγματικόν όνειρον δι' αυτούς τους παλαιότερους Ζαγορίσιους τους διανύοντας την φθινοπωρινήν του βίου περιόδον και επί ημίσειαν και πλέον εκατονταετηρίδα παρακολουθήσαντας τας διαφόρους φάσεις του Ζαγοριού μέχρι της στιγμής ταύτης, καθ' ην διανοίγονται οδοί του Ζαγοριού κατά διαφόρους διευθύνσεις εκεί όπου άλλοτε τα υποζύγια και τα κτήνη εξετέλουν χρέη μηχανικών και οδοσρωτήρων. Μετ' αυτούς ο κ. Θεοδωράκης εν τη διακρινούσῃ αυτών ομιλία μετ' ενθουσιασμού εξέηρε το έργον της Επιτροπής του Διλόφου και ιδία του πρωτεργάτου κ. Μιχαηλίδου προπίνων, όπως μετά την ενεργηθησομένην καθ' όλον το μήκος της οδού Διλόφου δенδροφυτεΐαν ονομασθή αυτή, δεικναιολογημένης και επιβεβλημένης τιμής ένεκεν «λεωφόρος Μιχαηλίδου». Η ομήγυρις και πάντες οι Διλοφίται επεκρότησαν την επιδοθείσαν ονομασίαν.

Είτα ο Σεβασμιωτάτος Μητροπολίτης, του οποίου είναι γνωστά τα υπέρ του Ζαγοριού αισθήματα ως το πατρικόν ενδιαφέρον εις μακράν του προσελαϊάν ενεθουσίασε πάντας ως προς το διανοιγόμενον του Ζαγοριού μέλλον, το οποίον παρ' όλην την γενικήν καταρροήν θα αναζήσει.

Εν συνεχεία περί των κληροδοτημάτων του Ζαγοριού, ο κ. Ζερβόπουλος, μέλος της επιτροπής των Διλοφιτών, λίαν προσφώς και με εύστοχον και αφελή γλώσσαν ωμίλησεν εν τη προπόσει του. Ο στρατηγός κ. Βλάχος ευχαριστών τον κ. Μιχαηλίδην, όστις έβηε το ζήτημα των δεσμών Κερκυρας και Ηπείρου λέγει..... ως Κερκυραίος έλαβεν αφορμή να έλθῃ εις συνάφειαν μετά πολλών εν Κερκύρα διαβιούντων Ζαγορισιών και να εκτιμήσῃ τας αρετάς των και εξέηρε το επιχειρηματικόν των πνεύμα, λόγω του οποίου το Ζαγόριον είναι προαρισμένο να ζηση και να συνεχίσῃ το έργο των προγόνων του Αρχεταί προσφώνως ωμίλησαν επί σχετικών ζητημάτων οι κ. Κατσάδης, Χρηστοβασιλείς, Ιατρός Νιτσόπουλος και άλλοι!

Μεθ' ο περί ώραν 4ην μ.μ. η πανδαισία αυτή, η ιδία πνευματική διελύθη υπό τας ευχάς πάντων υπέρ του Διλόφου και του Ζαγοριού εν γένει. Απλήθον άπαντες με τας αρίστους των εντυπώσεων ιδία δε εκείνοι, οίτινες το πρώτον επισκέπτοντο, το μαγικόν μας Ζαγόριον, αυτοκίνητα με ιλιγγιώδη ταχύτητα εντός μιας ώρας από τα κατάρτητα ύψη και το αμόλυντον οξυγόνον μας μετέφερον εις την πεδιάδα των Ιωαννίνων δια να το αντικαταστήσωμεν με τον επάρατον κονιορτόν τους

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΣ

(Για την αντιγραφή: Άγγελος Κίτσος)

Λόχος και αντίλοχος

Η ΤΥΜΦΗ, Ο ΒΙΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

(Επιστολή του Ε.Ο.Χ.Σ. Παπίγκου) Προς τη Δ/ση του μηνιαίου Περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» Οδός Σίνα αριθ. 4 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Στο αναφερόμενο Περιοδικό Τεύχος Ιουλίου-Αυγούστου ε.ε. και στη σελίδα 114, με τίτλο η Τύμφη-ο Βίκος και το Πάπιγκο, ο επιστολογράφος άπεται ενός εγγράφου που ο Σύλλογός μας τον περασμένο Δεκέμβριο, υπέβαλε στον κ. Νομάρχη Ιωαννίνων, αναφορικώς με την επέκταση του δρόμου προσπελάσεως βοσκοτόπων της κοινότητας Βραδέτου, και των συναφών εν αυτώ Κοινοτήτων.

Αναφερόμενοι στο σύνολο των διατυπωμένων σκέψεων και κρίσεων του δημοσιεύματος, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα, ίνα ο καθέ αναγνώστης ενημερωθεί στο όλο πλέγμα του θέματος.

1. Η ενέργεια αυτή του Συλλόγου μας, εμπίπτει εξ ολοκλήρου στους ορισμούς του καταστατικού χάρτη αυτού, που μεταξύ άλλων ορίζει την προστασία του φυσικού χώρου γενικά, εκ μέρους των μελών του, και όποιων άλλων Ορειβατών, διακινουμένων με τα πόδια, και όχι με τροχοφόρα (αυτοκίνητα-μοτοσυκλέτες κ.λπ.) που δυστυχώς συμβαίνει στα περισσότερα Ορειβατικά Καταφύγια, όχι όμως στον Όλυμπο.

2. Η κοινωνική ανάπτυξη των Παπιγκωτών σε όλους τους Τομείς κυρίως στον πνευματικό τομέα, είχε δημιουργήσει την απόφαση να συνδεθεί το Πάπιγκο με την αμαξιτή οδό Ιωαννίνων-Κονίτης πριν από τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, και συγκεκριμένα το έτος 1930, όταν χάρις στο προσωπικό ενδιαφέρον του τότε Γενικού Διοικητή Ηπείρου Αχιλλέα Καλέφα, ο οποίος με τη Διοικητική του ικανότητα, ελάμβανε τον Ηπειρωτικό χώρο, με ανεξίτηλα για πολλά χρόνια έργα του, συστήθηκε ο Σύνδεσμος Κοινοτήτων Παπίγκου-Αρίστης-Αγίου Μηνά, με σκοπό τη διάνοξη Αμαξιτού Δρόμου από το τότε Χανι Καλιθέα, επί της Οδού Ιωαννίνων-Κονίτης, προς Αρίστη, με αποτέλεσμα το έτος 1937 να τελεσθεί η διάνοξη της αμαξιτής Οδού μέχρι Αρίστης μήκους οκτώ(8) χιλιομέτρων με άμεση χρήση αυτής.

Με τις προϋποθέσεις αυτές δεν ήταν δυνατόν να παταωθεί ένα έργο τόσο σημαντικό πολλαπλά ωφέλιμο, από τους Οικολόγους αν βέβαια υπήρχαν τότε, δοθέντος ότι διάφοροι μέχρι τώρα παράγοντες προσδίδουν στο Πάπιγκο μια ιδιάζουσα

ιδιότητα, η οποία και εξουδετερώνει κάθε τυχόν αντίδραση, σε έργα κοινωνικής ωφελείας και συμπεριφοράς, είτε πρόκειται να είναι Οικολόγοι ή άλλοι Οργανισμοί.

Οι αναφερόμενοι οραματισμοί της δοξασμένης εποχής επί αιώνων των μουλαργιών, αποτελούν σκέψεις ονειρώδους υφής θερινής εποχής, αιωρούμενης στις Βουνοκορφές της Τυμφαίας Πίνδου.

3. Η Εμπειριστικωμένη μελέτη του αιμνήστου δασολόγου Κων/νου Βλαχογρήστου, η οποία συντετάη προς εικαστίας, για την ίδρυση του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου, δεν ομιλεί καθόλου για διανοίξεις αμαξιτών δρόμων προσπελάσεως στην Τυμφαία Πίνδο, παρά μόνο Αμαξιτός Δρόμος από Μονοδένδρο τόσο μέσα στη χαράδρα του Βίκου, όσο του πέριξ οδικού δικτύου, ιδίως των μονοπατιών.

4. Η τύχη έφερε το Πάπιγκο να τοποθετείται στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου, και το ύπερθεν αυτού Ορεινό Συγκότημα της Τυμφαίας Πίνδου να ελέγχεται εκ μέρους του Ορειβατικού Συλλόγου Παπίγκου να παραμείνει και παραμένει όπως είναι χωρίς καμία βίαη και κακή επέμβαση, με δυσάρεστα και ολέθρια αποτελέσματα, όπως δυστυχώς συμβαίνει με μαθηματική ακρίβεια σε όλο τον Ελληνικό χώρο Νησιωτικό και Στερεοανά.

5. Υλοποιείται ήδη η μελέτη του Ιδρυάτος Γουλιανδρή που αξιοποιεί όλο το Ζαγόρι, και ιδία του αναφερομένου Δρυμού με τη βοήθεια της Ε.Ο.Κ. επιτυγχάνόμενου του σκοπού θα προστατευθεί για πάντα το φυσικό περιβάλλον.

6. Περαιώνοντας γνωρίζομεν την ταυτότητα μας ο Δημιότης Χριστοδούλου είμαι γνιός του Αχιλλέα Χριστοδούλου, δημοδιδασκάλου εν ζωή και ο Γραμματέης Κων. Σκούρης γνιός του Οδού Σκούρη γνώστες και εμείς, με αφετηρία τις προηγουμένες γενιές, ολόκληρου του φάσματος της χαράδρας του Βίκου και της ομοίας του Αώου και των επί μέρους Ζαναμών και αποχωρύνων δύσβατων μονοπατιών του περὶ τούτου της Τυμφαίας Πίνδου.

Ο Πρόεδρος Δημ. Χριστοδούλου
Ο Γεν. Γραμματέης Κ. Σκούρης

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: η επιβίωση του ελληνικού χωριού (ειδικότερη αναφορά στο Ηπειρωτικό)

ΠΑΥΛΟΥ ΑΘ. ΠΑΛΟΥΚΑ

Καθηγητού Πειραματ. Γυμν. Αναβούτου

«Η Ελλάδα είναι πνεύμα και στα υλικά της».

Έτσι έγραφε γύρω στα 1955 για την «ελληνική φύση ο αείμνηστος ορθόδοξος λογοτέχνης και ζωγράφος Φ. Κόντογλου».

Είναι για νωστό σ' όλους μας και αναμφισβήτητο, ότι κατά τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα, η ζωή μας στα μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως στην Πρωτεύουσά μας την Αθήνα, έχει γίνει κυριολεκτικά δύσκολη. Και από δύσκολη θα καταστεί αφόρητη, αν δεν παρθούν κάποια δραστηρικά μέτρα από την Πολιτεία. Υλικής και ηθικής σημασίας προβλήματα (πνευματικά, ηθικά, κοινωνικά, οικονομικά, υγείας και περιβαλλοντολογικά) δυναστεύουν σήμερα τον άνθρωπο-κάτοικο των μεγαλουπόλεων. Έτσι γίνεται κατανοητή και σήμερα η προτίμηση του Ιουλίου Καίσαρα όταν έλεγε «να είναι κανείς πρώτος στο χωριό, παρά δεύτερος στη Ρώμη».

α. Βασική αιτία.
Όλοι μας, πιστεύω, ότι αντιλαμβάνομαστε την βασική αιτία, για την οποία φθάσαμε στα θηρία των σημερινών αστικών κέντρων και μάλιστα στο μεγαθήριο που λέγεται «Αθήνα», με άμεση συνέπεια να δημιουργηθούν όλα αυτά τα οξυτάτα προβλήματα. Κι αυτή είναι η Αστυφιλία.

«Είναι το καταρμένο ρεύμα της αθρόας και αλόγιστης καταφυγής των ανθρώπων της υπαίθρου, της επαρχίας γενικά, προς το μεγάλο κέντρο, και που κυριαρχούν κυρίως στα μετα-πολεμικά χρόνια».

β. Παράγοντες αστυφιλίας και ξενοτεμού

Ποιοι παράγοντες συντέλεσαν στην Αστυφιλία, και στον κατά την ταπεινή μας γνώμη δύο οι εξής:

α) Η εσωτερική, έμφυτη τάση του ανθρώπου, από αρχαιότατων χρόνων, να μετακινείται και να γνωρίζει άγνωστους τόπους ή να αναζητήσει ίσως καλύτερη μοίρα ταξιδεύαν «κατ' εμπορίαν και θεωρίαν» όπως έλεγαν και έκαναν και οι αρχαίοι μας.

β) η πολύχρονη όσο και εγκληματική αδράνεια και αδικαιολόγητη αδιαφορία που επέδειξε το Κράτος απέναντι στην υπαίθρο και περισσότερο στη δική μας Ηπειρωτική ακριτική περιοχή.

και γ) ειδικότερα για την Ήπειρο, το άγνοιο του εδάφους και η έλλειψη μεγάλου κάμπου καλλιέργησιμου, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό του εδάφους καλύπτεται από βουνά, κατορράχια θάμνους και δάση. Έτσι, μόνο η κτηνοτροφία μπορεί να επιβιώσει, αλλά δεν γεννήθηκαν όλα γι αυτή την τέχνη. Διότι περί τέχνης και «μαστοριάς» πρόκειται και δεν είναι εύκολο για τον καθένα να την εξασκήσει. Αλλά και δεν μπορούν σ' ένα μικρό χωριό με περιορισμένη έκταση να συνυπάρχουν πολλά γυδοπρόβατα και να επιβιώσουν πολλές οικογένειες ασκώντας το επάγγελμα-τέ-

χνη του κτηνοτρόφου.

Όσον αφορά την καλλιέργεια σιτηρών κ.ά., ως μη το συζητάμε, γιατί όλοι μας έχοντας εμπειρία από κείνα τα χρόνια, το τί προκοπή κάναμε, αφού βγάλαμε δεν βγάλαμε τον «επιούσιο».

Οι ιδιόμορφες κι απαραγώγες λουπόν εδαφικές συνθήκες ανάγκασαν τους κατοίκους των χωριών να ξεριζωθούν, να εγκαταλείψουν πατρικό σπίτι και οικογένεια μαζί (σκληρό, για την εποχή εκείνη!), για να βρουν καλύτερη τύχη.

Αν είχε μεριμνήσει η εκάστοτε Κυβέρνηση-εξουσία για την ανάσχεση της αστυφιλίας, η μετατόπιση του αγροκτηνοτροφικού πληθυσμού «θα περιοριζόταν σε λογικά μέτρα και πάντως δεν θα άγγιζε τα όρια της ερημώσεως των χωριών μας και της υπαίθρου γενικότερα». Και ούτε θα παθαίναμε ότι παθαίνουμε σήμερα από τους λαθρομετανάστες Αλβανούς, που έγιναν η μαστίγα των χωριών, αλλά και των πόλεων.

γ. Προσφορά του χωριού σ' όλους τους τομείς του Έθνους μας

Στην μακρότατη ιστορική διαδρομή του Έθνους μας «το χωριό στάθηκε η πολύτιμη, εκείνη, δεξαμενή, από την οποία άντλησε ο τόπος τις μεγαλύτερες δυνάμεις τους».

1. Σ' όλες τις εθνικές απελευθερωτικές εξορμήσεις της Φυλής οι μύημοι κάτοικοι της υπαίθρου, οι αγρότες, καθώς και οι ταξιδεμένοι, μαζί με τους Κληρικούς και μοναχούς, έδωσαν το «παρόν»: στις μάχες του Μαραθώνα και της Σαλαμίνας, στο Βυζάντιο οι Ακριτές (τ' Ακριτικά δημοτικά τραγούδια περιγράφουν τα κατορθώματά τους) στην ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας που έπαιξε τον κύριο ρόλο στην επανάσταση του 1821 συντελεστές ο Τσακάλωφ από τα Γιάννινα και ο Σκουφάς από το Κομπότι της Άρτας στον κόσμο ξεκουρασμένο ηρωικό Σούλι οι Σουλιώτες και η αυτοθυσία των γυναικών του Ζαλόγγου στη θάλασσα Πυρπολητές και μπουρλοτιέρηδες (Κανάρης από την Πάργα κ.ά.) στην στερία, σ' απόκρημνα βουνά και καταράχια η χλιοστραγυρισμένη Κλεφτουριά: «Σαν πας σουλί με κατ' Άγραφα/σαν πας καλά Τζουμερκα/χαίρετά μας την Κλεφτουριά και τους Κατσαντωνιάδες.....» (δημοτικό) στα πικρά χρόνια της 400χρονης σκλαβιάς (τουρκοκρατίας) το χωριό φύλαξε την Ορθόδοξη Χριστιανική Πίστη και καλλιέργησε, την εθνική και ιστορική μας συνείδηση με την υποτυπώδη διδασκαλία, τον αγώνα, το μαρτύριο και τη θυσία Ηρώων και Νεο μαρτύρων, Λαϊκών, Κληρικών και Μοναχών στους Βαλκανικούς πολέμους στου 1912-13 και στη Μικρασιατική Καταστροφή: στα Βορειοηπειρωτικά βουνά το 1940-41 ο Τσολλάς, οι γυναίκες της Πίνδου, οι αδελφές Νοσοκόμες, οι Λόχοι Καταδρομών και Κληρικοί όλων των βαθμών: τέλος, στον αντιστασιακό αγώ-

να κατά των Γερμανών και στον Κυπριακό του 1955-59 και δώθε.

2) Οι μεγάλοι εθνικοί μας Ευεργέτες από κάποιο χωριό ξεπήδησαν και ξεκίνησαν τον αγώνα της ζωής και της προσφοράς.

Αναφέρομε ενδεικτικά από διάφορες περιοχές, τους:

Ιερομόναχο-Ηγούμενο Αββακούμ ΠΑΠΟΥΛΗ, από το Νησί Ιωαννίνων

Γρηγόριον ΖΑΪΝΟΝ, από Κλειδωνιά (Λιτονιάβιστα) Κονίτσης

Αρχιμανδρ. Ιωαννίκιου ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ, από Αηδόνοχωριον (Οσταντίνα) Παγωνίου-Κονίτσης

ΚΑΠΛΑΝΗΝ Ζώνη από το Γραμμένο Ιωαννίνων

ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ Αφοί από τα Γιάννινα

ΤΟΣΙΤΣΑΝ ΜΙΧ., ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΝ ΝΙΚ., ΑΒΕΡΩΦ Γεώργ. ΤΟΥΛΗΔΕΣ, από Μέτσοβο

ΣΤΑΥΡΟΥ Γεώργ. Χ «ΚΩΣΤΑΝ Γεώργ. ΜΕΛΑΔΕΣ (Βασίλειος κ.Α.) και

ΚΑΣΤΡΙΣΟΓΙΑ Ελισάβετ, από τα Γιάννινα

ΜΑΝΑΚΗΝ Αναστάσιον, από Ανήλιο Μετσόβου

ΛΟΥΛΗΝ Ιωάννην, από Αετοράχη Κοτόρτσι Κατσανοχωριών (Δωδώνης)

ΜΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΝ Νικόλαον, από (Λοζέτσι) Ελληνικών Κατσανοχωριών

ΓΙΑΝΝΟΠΑΛΗΝ Παναγιώτην, από Μελληγούς Δωδώνης

ΜΠΑΛΑΤΖΗΝ Σπυρίδ., από Συρράχον

ΦΙΛΙΠΗΝ Δημήτριον, από Ζίτσα

ΖΕΡΒΑΝ Παναγ., από Δαφνόφυτον (Μπουρτάρι) (Πηλιόνη της Ζίτσας)

ΜΑΡΟΥΛΗΔΕΣ και ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΤΗΝ Μιχαήλ, από Παραμυθιά Θεσπρωτίας

ΔΟΜΠΟΛΗΔΕΣ, από Δεσποτικές (Κρετσούνισσα) Κουρέντων

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΝ Κωνσταντ., από Κομπότι Άρτας

ΕΥΝΟΣ Σπυρίδ., από Μόλιστα Κονίτσης

ΕΞΑΡΧΟΥ Βασίλειον Χρ, από Πουρνιά (Σταρίτσανη) Κονίτσης

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΝ Παναγιώτην «Κονιτζιώτης» της καταγωγής (όπως το γράφει ο ίδιος δηλ. από την Κόνιτσα)

ΣΟΥΡΑΛΑΝ Αντώνιον, από Πυρογόμνην Κονίτσης

ΝΟΥΤΣΟΝ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΥ (τον αποκαλούμενον «Φλάμπουρο του Ζαγορίου και άστρο των Γιαννίνων») και ΤΣΙΓΑΡΑΔΕΣ (Νικόλαου και Κων/νου) από Βραδέτον Ζαγορίου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κων/ντίνου και από Κατέσσοβον Ζαγορίου

ΚΟΤΣΗΝ Παναγ., από Σουδενά Ζαγορίου

ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην και ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην, από Άνω Πεδινά (Άνω Σουδενά) Ζαγορίου

να κατά των Γερμανών και στον Κυπριακό του 1955-59 και δώθε.

2) Οι μεγάλοι εθνικοί μας Ευεργέτες από κάποιο χωριό ξεπήδησαν και ξεκίνησαν τον αγώνα της ζωής και της προσφοράς.

Αναφέρομε ενδεικτικά από διάφορες περιοχές, τους:

Ιερομόναχο-Ηγούμενο Αββακούμ ΠΑΠΟΥΛΗ, από το Νησί Ιωαννίνων

Γρηγόριον ΖΑΪΝΟΝ, από Κλειδωνιά (Λιτονιάβιστα) Κονίτσης

Αρχιμανδρ. Ιωαννίκιου ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ, από Αηδόνοχωριον (Οσταντίνα) Παγωνίου-Κονίτσης

ΚΑΠΛΑΝΗΝ Ζώνη από το Γραμμένο Ιωαννίνων

ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ Αφοί από τα Γιάννινα

ΤΟΣΙΤΣΑΝ ΜΙΧ., ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΝ ΝΙΚ., ΑΒΕΡΩΦ Γεώργ. ΤΟΥΛΗΔΕΣ, από Μέτσοβο

ΣΤΑΥΡΟΥ Γεώργ. Χ «ΚΩΣΤΑΝ Γεώργ. ΜΕΛΑΔΕΣ (Βασίλειος κ.Α.) και

ΚΑΣΤΡΙΣΟΓΙΑ Ελισάβετ, από τα Γιάννινα

ΜΑΝΑΚΗΝ Αναστάσιον, από Ανήλιο Μετσόβου

ΛΟΥΛΗΝ Ιωάννην, από Αετοράχη Κοτόρτσι Κατσανοχωριών (Δωδώνης)

ΜΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΝ Νικόλαον, από (Λοζέτσι) Ελληνικών Κατσανοχωριών

ΓΙΑΝΝΟΠΑΛΗΝ Παναγιώτην, από Μελληγούς Δωδώνης

ΜΠΑΛΑΤΖΗΝ Σπυρίδ., από Συρράχον

ΦΙΛΙΠΗΝ Δημήτριον, από Ζίτσα

ΖΕΡΒΑΝ Παναγ., από Δαφνόφυτον (Μπουρτάρι) (Πηλιόνη της Ζίτσας)

ΜΑΡΟΥΛΗΔΕΣ και ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΤΗΝ Μιχαήλ, από Παραμυθιά Θεσπρωτίας

ΔΟΜΠΟΛΗΔΕΣ, από Δεσποτικές (Κρετσούνισσα) Κουρέντων

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΝ Κωνσταντ., από Κομπότι Άρτας

ΕΥΝΟΣ Σπυρίδ., από Μόλιστα Κονίτσης

ΕΞΑΡΧΟΥ Βασίλειον Χρ, από Πουρνιά (Σταρίτσανη) Κονίτσης

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΝ Παναγιώτην «Κονιτζιώτης» της καταγωγής (όπως το γράφει ο ίδιος δηλ. από την Κόνιτσα)

ΣΟΥΡΑΛΑΝ Αντώνιον, από Πυρογόμνην Κονίτσης

ΝΟΥΤΣΟΝ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΥ (τον αποκαλούμενον «Φλάμπουρο του Ζαγορίου και άστρο των Γιαννίνων») και ΤΣΙΓΑΡΑΔΕΣ (Νικόλαου και Κων/νου) από Βραδέτον Ζαγορίου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κων/ντίνου και από Κατέσσοβον Ζαγορίου

ΚΟΤΣΗΝ Παναγ., από Σουδενά Ζαγορίου

ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην και ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην, από Άνω Πεδινά (Άνω Σουδενά) Ζαγορίου

να κατά των Γερμανών και στον Κυπριακό του 1955-59 και δώθε.

2) Οι μεγάλοι εθνικοί μας Ευεργέτες από κάποιο χωριό ξεπήδησαν και ξεκίνησαν τον αγώνα της ζωής και της προσφοράς.

Αναφέρομε ενδεικτικά από διάφορες περιοχές, τους:

Ιερομόναχο-Ηγούμενο Αββακούμ ΠΑΠΟΥΛΗ, από το Νησί Ιωαννίνων

Γρηγόριον ΖΑΪΝΟΝ, από Κλειδωνιά (Λιτονιάβιστα) Κονίτσης

Αρχιμανδρ. Ιωαννίκιου ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ, από Αηδόνοχωριον (Οσταντίνα) Παγωνίου-Κονίτσης

ΚΑΠΛΑΝΗΝ Ζώνη από το Γραμμένο Ιωαννίνων

ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ Αφοί από τα Γιάννινα

ΤΟΣΙΤΣΑΝ ΜΙΧ., ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΝ ΝΙΚ., ΑΒΕΡΩΦ Γεώργ. ΤΟΥΛΗΔΕΣ, από Μέτσοβο

ΣΤΑΥΡΟΥ Γεώργ. Χ «ΚΩΣΤΑΝ Γεώργ. ΜΕΛΑΔΕΣ (Βασίλειος κ.Α.) και

ΚΑΣΤΡΙΣΟΓΙΑ Ελισάβετ, από τα Γιάννινα

ΜΑΝΑΚΗΝ Αναστάσιον, από Ανήλιο Μετσόβου

ΛΟΥΛΗΝ Ιωάννην, από Αετοράχη Κοτόρτσι Κατσανοχωριών (Δωδώνης)

ΜΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΝ Νικόλαον, από (Λοζέτσι) Ελληνικών Κατσανοχωριών

ΓΙΑΝΝΟΠΑΛΗΝ Παναγιώτην, από Μελληγούς Δωδώνης

ΜΠΑΛΑΤΖΗΝ Σπυρίδ., από Συρράχον

ΦΙΛΙΠΗΝ Δημήτριον, από Ζίτσα

ΖΕΡΒΑΝ Παναγ., από Δαφνόφυτον (Μπουρτάρι) (Πηλιόνη της Ζίτσας)

ΜΑΡΟΥΛΗΔΕΣ και ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΤΗΝ Μιχαήλ, από Παραμυθιά Θεσπρωτίας

ΔΟΜΠΟΛΗΔΕΣ, από Δεσποτικές (Κρετσούνισσα) Κουρέντων

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΝ Κωνσταντ., από Κομπότι Άρτας

ΕΥΝΟΣ Σπυρίδ., από Μόλιστα Κονίτσης

ΕΞΑΡΧΟΥ Βασίλειον Χρ, από Πουρνιά (Σταρίτσανη) Κονίτσης

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΝ Παναγιώτην «Κονιτζιώτης» της καταγωγής (όπως το γράφει ο ίδιος δηλ. από την Κόνιτσα)

ΣΟΥΡΑΛΑΝ Αντώνιον, από Πυρογόμνην Κονίτσης

ΝΟΥΤΣΟΝ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΥ (τον αποκαλούμενον «Φλάμπουρο του Ζαγορίου και άστρο των Γιαννίνων») και ΤΣΙΓΑΡΑΔΕΣ (Νικόλαου και Κων/νου) από Βραδέτον Ζαγορίου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κων/ντίνου και από Κατέσσοβον Ζαγορίου

ΚΟΤΣΗΝ Παναγ., από Σουδενά Ζαγορίου

ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην και ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην, από Άνω Πεδινά (Άνω Σουδενά) Ζαγορίου

να κατά των Γερμανών και στον Κυπριακό του 1955-59 και δώθε.

2) Οι μεγάλοι εθνικοί μας Ευεργέτες από κάποιο χωριό ξεπήδησαν και ξεκίνησαν τον αγώνα της ζωής και της προσφοράς.

Αναφέρομε ενδεικτικά από διάφορες περιοχές, τους:

Ιερομόναχο-Ηγούμενο Αββακούμ ΠΑΠΟΥΛΗ, από το Νησί Ιωαννίνων

Γρηγόριον ΖΑΪΝΟΝ, από Κλειδωνιά (Λιτονιάβιστα) Κονίτσης

Αρχιμανδρ. Ιωαννίκιου ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ, από Αηδόνοχωριον (Οσταντίνα) Παγωνίου-Κονίτσης

ΚΑΠΛΑΝΗΝ Ζώνη από το Γραμμένο Ιωαννίνων

ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ Αφοί από τα Γιάννινα

ΤΟΣΙΤΣΑΝ ΜΙΧ., ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΝ ΝΙΚ., ΑΒΕΡΩΦ Γεώργ. ΤΟΥΛΗΔΕΣ, από Μέτσοβο

ΣΤΑΥΡΟΥ Γεώργ. Χ «ΚΩΣΤΑΝ Γεώργ. ΜΕΛΑΔΕΣ (Βασίλειος κ.Α.) και

ΚΑΣΤΡΙΣΟΓΙΑ Ελισάβετ, από τα Γιάννινα

ΜΑΝΑΚΗΝ Αναστάσιον, από Ανήλιο Μετσόβου

ΛΟΥΛΗΝ Ιωάννην, από Αετοράχη Κοτόρτσι Κατσανοχωριών (Δωδώνης)

ΜΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΝ Νικόλαον, από (Λοζέτσι) Ελληνικών Κατσανοχωριών

ΓΙΑΝΝΟΠΑΛΗΝ Παναγιώτην, από Μελληγούς Δωδώνης

ΜΠΑΛΑΤΖΗΝ Σπυρίδ., από Συρράχον

ΦΙΛΙΠΗΝ Δημήτριον, από Ζίτσα

ΖΕΡΒΑΝ Παναγ., από Δαφνόφυτον (Μπουρτάρι) (Πηλιόνη της Ζίτσας)

ΜΑΡΟΥΛΗΔΕΣ και ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΤΗΝ Μιχαήλ, από Παραμυθιά Θεσπρωτίας

ΔΟΜΠΟΛΗΔΕΣ, από Δεσποτικές (Κρετσούνισσα) Κουρέντων

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΝ Κωνσταντ., από Κομπότι Άρτας

ΕΥΝΟΣ Σπυρίδ., από Μόλιστα Κονίτσης

ΕΞΑΡΧΟΥ Βασίλειον Χρ, από Πουρνιά (Σταρίτσανη) Κονίτσης

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΝ Παναγιώτην «Κονιτζιώτης» της καταγωγής (όπως το γράφει ο ίδιος δηλ. από την Κόνιτσα)

ΣΟΥΡΑΛΑΝ Αντώνιον, από Πυρογόμνην Κονίτσης

ΝΟΥΤΣΟΝ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΥ (τον αποκαλούμενον «Φλάμπουρο του Ζαγορίου και άστρο των Γιαννίνων») και ΤΣΙΓΑΡΑΔΕΣ (Νικόλαου και Κων/νου) από Βραδέτον Ζαγορίου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κων/ντίνου και από Κατέσσοβον Ζαγορίου

ΚΟΤΣΗΝ Παναγ., από Σουδενά Ζαγορίου

ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην και ΛΑΜΠΡΙΔΗΝ Ιωάννην, από Άνω Πεδινά (Άνω Σουδενά) Ζαγορίου

να κατά των Γερμανών και στον Κυπριακό του 1955-59 και δώθε.

2) Οι μεγάλοι εθνικοί μας Ευεργέτες από κάποιο χωριό ξεπήδησαν και ξεκίνησαν τον αγώνα της ζωής και της προσφοράς.

Αναφέρομε ενδεικτικά από διάφορες περιοχές, τους:

Ιερομόναχο-Ηγούμενο Αββακούμ ΠΑΠΟΥΛΗ, από το Νησί Ιωαννίνων

Γρηγόριον ΖΑΪΝΟΝ, από Κλειδωνιά (Λιτονιάβιστα) Κονίτσης

Αρχιμανδρ. Ιωαννίκιου ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ, από Αηδόνοχωριον (Οσταντίνα) Παγωνίου-Κονίτσης

ΚΑΠΛΑΝΗΝ Ζώνη από το Γραμμένο Ιωαννίνων

ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ Αφοί από τα Γιάννινα

ΤΟΣΙΤΣΑΝ ΜΙΧ., ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΝ ΝΙΚ., ΑΒΕΡΩΦ Γεώργ. ΤΟΥΛΗΔΕΣ, από Μέτσοβο

ΣΤΑΥΡΟΥ Γεώργ. Χ «ΚΩΣΤΑΝ Γεώργ. ΜΕΛΑΔΕΣ (Βασίλειος κ.Α.) και

ΚΑΣΤΡΙΣΟΓΙΑ Ελισάβετ, από τα Γιάννινα

ΜΑΝΑΚΗΝ Αναστάσιον, από Ανήλιο Μετσόβου

ΛΟΥΛΗΝ Ιωάννην, από Αετοράχη Κοτόρτσι Κατσανοχωριών (Δωδώνης)

ΜΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΝ Νικόλαον, από (Λοζέτσι) Ελληνικών Κατσανοχωριών

ΓΙΑΝΝΟΠΑΛΗΝ Παναγιώτην, από Μελληγούς Δωδώνης

ΜΠΑΛΑΤΖΗΝ Σπυρίδ., από Συρράχον

ΦΙΛΙΠΗΝ Δημήτριον, από Ζίτσα

ΖΕΡΒΑΝ Παναγ., από Δαφνόφυτον (Μπουρτάρι) (Πηλιόνη της Ζίτσας)

ΜΑΡΟΥΛΗΔΕΣ και ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΤΗΝ Μιχαήλ, από Παραμυθιά Θεσπρωτίας

ΔΟΜΠΟΛΗΔΕΣ, από Δεσποτικές (Κρετσούνισσα) Κουρέντων

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΝ Κωνσταντ., από Κομπότι Άρτας

ΕΥΝΟΣ Σπυρίδ., από Μόλιστα Κονίτσης

ΕΞΑΡΧΟΥ Βασίλειον Χρ, από Πουρνιά (Σταρίτσανη) Κονίτσης

Πάντα τέτοια εποχή, το φθινόπωρο —ως τα μέσα Οκτωβρίου— εκεί στα χωριά μας στο Ζαγόρι όλα είναι τόσο όμορφα.

Φαντασμαγορικές εικόνες στη φύση από την αλλαγή των φυλλωμάτων στα δέντρα, ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες, μια μοναδική λαγρότητα στον ορίζοντα. Μια ηρεμία, που επικρατεί παντού, ημερώνει την ψυχή και σε κάνει να αισθάνεσαι απόλυτα κυρίαρχος της φύσης, σαν περιδιαβαίνεις τα καταπράσινα βελουδένια «σάδια» στα κλαδερά με τα πρώτα μανιτάρια και τις όμορφες διώχνες. Στη διάρκεια τέτοιων περιπλανήσεων ανάμεσα στα τόσα ευχάριστα ανασιδήματα, που γεμίζουν την ψυχή σου, ικανοποιείς ταυτόχρονα και ένα σου αίσημα, που γεμίζει το στομάχι με απολαυστικούς καρπούς.

Πρόκειται για το τσιμπολόγημα διάφορων καρπών, που ξεχάστηκαν στη συγκομιδή, τα «μπορμπολόγια». Κάχτες (=καρύδια) που σκόρπισε μακριά στους φράχτες ο άνεμος, ξυνόμηλα στα ξέκλωνα, μυρωδάτα κυδώνια, σταφύλια, λεφτόκαρα και μούρες μαυρομάτες (βατόμουρα), κρόνια γκόρτζα και κάστανα γλυκά. Είναι γεμάτο το Ζαγόρι από τέτοια «καλούδια».

Σ' όλα τα στίπια απλωμένα στα ταψιά να λιάζονται κρόνια, γκόρτζα, κάχτες.

Μοσκομύριζαν οι αυλές και τα μαγειριά από τα κυδώνια. Και σαν έρχονταν ο χειμώνας οι Ζαγορίσιες νοικοκυρές είχαν το «κουμάντο» τους για να παρασκευάζουν το νοστιμότατο «χουσιάφι». Το «χουσιάφι» είναι ένα είδος κομπόστας, που παρασκευάζεται με αποξηραμένους καρπούς (κεράσια, κρόνια, γκόρτζα, δαμάσκηνα, σταφίδες) αλλά και με νωπούς καρπούς κυδώνια και μήλα, τα οποία τα βράζουν όλα μαζί και όπως καταλαβαίνετε, δίνουν ένα νόστιμο χυλό εύπεπτο και υγιεινό. Αληθινό νέκταρ. Συνήθως το τρώνε και σαν πλήρες φαγητό στις μέρες της Σαρακοστής. Γι αυτό το χουσιάφι ένας από τους γιατρούς μας, που τώρα δε ζει πια, μας έλεγε πως είναι, ότι καλύτερο για το πεπτικό μας σύστημα και τη χαλάρωση των νεύρων, όταν μάλιστα παρασκευάζεται

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Τα «καλούδια» του τόπου μας

χωρίς πολύ ζάχαρη. Ο χυμός από τα γκόρτζα είναι άριστο διουρητικό αλλά και καταπραύνει τους πόνους της ουρήθρας.

Εμείς οι παλιότεροι ζήσαμε αυτές τις όμορφες εποχές και με νοσταλγία τις αναπολούμε. Οι τσέπες μας γεμάτες τον καιρό αυτό από νοστιμιές. Τι πιο ευχάριστο και υγιεινό. Όλη μέρα οι μασητήρες δούλευαν και νοιώθαμε μια ξεχωριστή απόλαυση.

Πλούσια σε βιταμίνες τα καλούδια μας και σε συνδιασμό με τη διαμονή μας στο αγνό και παρθένο περιβάλλον του Ζαγοριού, δίνουν μια ευεξία στον οργανισμό μας. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε ενδεικτικά σε ορισμένα από αυτά τόσο για την ωφέλιμότητά τους αλλά και για την πολλαπλή τους χρήση στην καθημερινή μας ζωή.

Τα κρόνια φρέσκα ή ξεραμένα είναι υγιεινότερα και ο ζωμός τους κατεβάει τη χοληστερίνη. Ένα ζευγάρι τουριστών από την Αυστρία τον περασμένο Σεπτέμβριο στο χωριό μας, μάζευε κρόνια σε μεγάλες ποσότητες, γνωρίζοντας προφανώς τη μεγάλη τους αξία.

Ακόμα είναι σε όλους μας γνωστό το «κρανόλ», αυτό το υπέροχο ηδύποτο, που γίνεται από τα κρόνια. Αλλά και από τα βατόμουρα μήπως δε γίνεται ωραίο και νοστιμότατο ποτό;

Μια γουλιά και αποκαθιστά αμέσως την ηρεμία στο ταραγμένο στομάχι και διώχνει μακριά κάθε κακοδιαθεσία μας. Η νοικοκυρώσύνη και η εφευρετικότητα των γυναικών του Ζαγοριού παρασκευάζει ακόμα από τα κρόνια και το «μπελντέ». Πρόκειται για το ζελέ γλυκό πολύ γευστικό και υγιεινό. «Αρρωστικό» το έλεγαν οι παλιές. Και πραγματικά τέτοιο είναι. Το έδιναν σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν ο άρρωστος δεν μπορούσε να φάει τίποτε άλλο. Το ίδιο παρασκεύασμα γίνεται και από τα κυδώνια σε μεγαλύτερες ποσότητες λόγω του μόνου των κυδωνιών. Ενώ για να παρασκευάσουμε ένα συνηθισμένο μπόλ μπελντέ

από κρόνια χρειαζόμαστε πάρα πολλά κρόνια. Ο μπελντέ διατηρείται για πολύ καιρό μέσα σε γιάλινα βάζα. Το μπελντέ από τα κυδώνια το σέρβιραν και σαν γλυκό στις επισκέψεις τα παλιότερα χρόνια.

Τα κυδώνια είναι άριστα στυπτικά και όταν τρώγονται ψημένα σε φούρνο είναι μαλακτικά για τον πεπτικό μας σωλήνα. Το μηλικό οξύ, που περιέχει ο καρπός τους και είναι υπόξινο στη γεύση γλυκαίνει με το ψήσιμο.

Περιέχουν ακόμα αζωτούχες ουσίες, σάκχαρο, διάφορα άλατα και μεγάλη ποσότητα τανίνης.

Γι αυτό και στα χρόνια, που δεν υπήρχαν πολλά φάρμακα τα συνιστούσαν στους φυματικούς. Γίνονται επίσης ωραία κομπόστα και μαρμελάδα. Πολύ χρήσιμα στην λαϊκή ιατρική είναι και τα σπέρματά τους (τα κουκούτσια). Τα συνιστούν σαν αφέψημα για το βήχα, σαν εξωτερικά καταπλάσματα για ραγάδες και φαρυγγίτιδες. Πολλά απ' όσα παραδέχονται οι παλιότεροι συμφωνούν με τα νεότερα δεδομένα της επιστήμης και γι αυτό οι ερευνητές στρέφονται σήμερα και πάλι προς τη φύση.

Οι ξηροί καρποί (καρύδια-λεφτόκαρα). Το Ζαγόρι έχει μεγάλη παραγωγή από καρύδια, που θεωρούνται οι πιο υγιεινοί καρποί. Τελευταίες έρευνες απόδειξαν πως τα καρύδια μειώνουν τα επίπεδα χοληστερίνης στο αίμα και αποδεικνύονται πολύ ωφέλιμα στο να προστατεύουν τον οργανισμό από τις καρδιοπάθειες. Οι ξηροί καρποί και ιδιαίτερα τα λεφτόκαρα (=φουντούκια) είναι πλούσιοι σε μαγνήσιο το οποίο μαζί με το ασβέστιο και το φώσφορο βοηθάει στη ν' ασβεστοποίηση και σκελετοποίηση των οστών του ανθρώπινου οργανισμού. Ακόμα συντελεί πολύ στην καλή λειτουργία του νευρικού και μυϊκού μας συστήματος.

Τα καρύδια πριν από την τέλεια ωρίμανσή τους τα χρησιμοποιούμε για να κάνουμε γλυκό, το ωραίο «γλυκό καρυδάκι» που θεωρείται το πρώτο ανάμεσα στα άλλα γλυκά. Το έδιναν παλιότερα

στους αδύνατους και φυματικούς ύστερα από αιμόπτυση.

Η εξήγηση είναι, πως ο φλοιός από τα καρύδια περιέχει σημαντική ποσότητα δεσικών ουσιών. Τα φρέσκα καρύδια είναι πιο υγιεινά και εύπεπτα και μπορούν να τα τρώνε και όσοι έχουν ανεβασμένο το σάκχαρο, γιατί περιέχουν μικρή ποσότητα υδατανθράκων. Οι ηλικιωμένοι επιβάλλεται να τρώνε καρύδια. Γι αυτό όλες οι παλιές Ζαγορίσιες είχαν πάντα γεμάτη την τσέπη της ποδιάς τους από καρύδες, που σε κάποιο διάλειμμα από τη δουλειά τους, έσπαζαν κι από καμιά «κάχτα» για την ανανέωση των δυνάμεών τους.

Τα λεφτόκαρα, όπως και τα καρύδια, τα συνιστούν —για τη μικρή τους περιεκτικότητα σε υδατάνθρακες— στους σακχαροδιαβητικούς.

Πέρα όμως από την ωφέλιμότητά τους για τον οργανισμό μας σε πόσες άλλες περιπτώσεις στην καθημερινή μας ζωή και πρακτική δεν μας είναι χρήσιμα τα καρύδια και τα λεφτόκαρα.

Στα γλυκίσματα, στη μαγειρική, στην παρασκευή λαδιού, στην πρακτική ιατρική. Το λάδι από τα καρύδια μπορεί κάλλιστα να αντικαταστήσει το ελαιόλαδο. Στον καιρό της κατοχής και με την πείνα το 1941-42 όσοι είχαν καρύδια είχαν άρτυμα στο στήθος τους. Πόσοι ακόμα στα παιδικά μας χρόνια αλλά κι αργότερα, δεν απολαύσαμε εκείνο το καταπληκτικό «ζ'μπέκι», που γίνεται από καρύδες περασμένες σε αρμάθα και βουτηγμένες στο μούστο. Κάτι παρόμοιο γίνεται σήμερα με λουκούμι στις Σέρρες και θεωρείται σπάνιο γλυκό. Ας μη μας παραπλανούν επομένως οι διαφημίσεις από τα μέσα ενημέρωσης για την ωφέλιμότητα κάποιων εδεσμάτων. Εμείς έχουμε χειροπιαστά αποτελέσματα για το πόσο ωφέλιμα είναι «τα καλούδια» του τόπου μας. Αρκεί να έχουμε εξασφαλίσει μερικές ποσότητες για τη χρήση τους. Είμαστε σίγουροι ότι τρώμε κάτι το υγιεινό. Κάχτες και λεφτόκαρα, κάστανα και μοσκομυριστά κυδώνια από το Ζαγόρι, μέλι απ' τα αγριοβότανα του Βίκου τρώτε χωρίς καμιά επιφύλαξη χαρίζουν υγεία και ψυχική ευφορία.

ΣΑΒΒΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΠΟΙΗΣΗ

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΦΙΛΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ, Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

Με πολλή χαρά πήραμε το βιβλίο της Ηπειρώτισσας ποιήτριας Χρυσάνθης Ζιτσαίας με τον τίτλο «ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ», που είχε την καλωσύνη να στείλει στο περιοδικό μας.

Πρόκειται για μια ποιητική της συλλογή —την 27η στη σειρά και το 36ο βιβλίο της, που εξέδωσε μέχρι σήμερα στη μακρόχρονη πνευματική της πορεία.

Την ευχαριστούμε θερμότατα εκφράζοντας συγχρόνως τα συγχαρητήριά μας για την καινούργια της αυτή επιτυχία και με την άδεια της δημοσιεύουμε ένα ποίημά της με τίτλο «Μηνύματα-χαιρετισμοί-ευχές» (εφημερίδες από τα χωριά μας), που τόσο πολύ άγγιξε την ψυχή μας και μας συγκίνησε βαθύτατα.

Η Σ.Ε.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ-ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ-ΕΥΧΕΣ (Εφημερίδες από τα χωριά μας)

Κάποιες εφημερίδες ποθητές
που τις συνθέτουν της αγάπης χέρια.
Απ' τις παλιές μας ξεκινούν πηγές.
Τις φέρουν της καρδιάς τα περισσότερια.

Μηνύματα, χαιρετισμούς, ευχές...
Της θύμησης και του καϊμού κομμάτια.
Τα συλλαβίζουμε σαν νάναι προσευχές.
Χαμογελούν κι υγραίνονται τα μάτια.

Γιορτάσι, γάμος, βάφτιση, χαρά...
Θάναι του τάδε και του τάδε εγγόνια.
Θάνατοι και μνημόσυνα λυπητερά.
Γέφυρα το χαρτί πάνω απ' τα χρόνια.

Ονόματα γνωστά, παλιό κρασί.
Ποιός ήρθε από τα ξένα ποιός θα φύγει.
Αγέννητοι όταν έφυγες εσύ.
Κι ο νους σου το κουβάρι ξετυλίγει.

Με τα καινούργια σμίγει τα παλιά.
Παίρνει στρατί στρατί και ξεκινάει.
Για τον Αη Γιώργη και τον Αη Λιά.
Ανάβει ένα κερί και προσκυνάει.

ΟΠΤΑΣΙΑ ΑΠΟΔΡΑΜΟΥΣΑ

Ανέκδοτο ποίημα από την ομώνυμη 8η ποιητική συλλογή του ευαίσθητου καλλιτέχνη συμπατριώτη μας Ευάγγελου Βογαζιανού. Η εν λόγω συλλογή βρίσκεται ήδη στο στάδιο της στοιχειοθέτησης και σύντομα θα κυκλοφορήσει σε βιβλίο.

Στις 19 Νοεμβρίου γίνεται για τον ποιητή ειδική τιμητική εκδήλωση από το Πνευματικό Κέντρο τς Αθήνας.

Η Σ.Ε.

ΟΠΤΑΣΙΑ ΑΠΟΔΡΑΜΟΥΣΑ

Ελπίδα μιας γλυκειάς ανατολής
με έμπνευση ενορατική,
άγνωστοι κόσμοι αναδύονται
μεσ' τη ματιά σου
τα δόντια σου καθρέφτης για τον ήλιο,
με σένα λειτουργεί ο έρωτας
σαν τελεσίδικη χειρονομία συγκατάνευσης
την ώρα που αρχίζει η παλίρροια...
Υπάρχουν τόσα απρόσιτα τοπία,

κόσμοι ερατεινοί
που έχουν χάσει την ταυτότητά τους,
λίθοι πολύτιμοι
που περιμένουν την εξόρυξη τους
η φλυαρία των κενών στιγμών
την ώρα του Απληλιώτη
και η πάντοτε παρούσα θάλασσα
στις ονειροπολήσεις της ανής.
Σε συγκινούν τα χρώματα του δειλινού
που ανταποκρίνονται στις υψηλές επιλογές σου
όρτσα καράβι,
που δεν προσορμίζεται ποτέ,
μ' επιθυμίες πρωθύστερες για άγνωστα λιμάνια
λουλούδια και μηνύματα
που σε αφορούν,
παλιμπαιδες που εποφθαλμιούν τον ισθμό σου
κι εσύ το πρώτο πρόσωπο
σε μια τοιχογραφία θριάμβου
να χαιρέσει το κυανούν
που σου ανταποκρίνεται
και να κυριαρχεί στους κύκλους των ζωδίων.
Η περιπλάνησή σου
στις Σαβάνες και στις Σύρτες
και η επιστροφή σου με μορφή περιστεράς
σε εξοπλίζουν με τη διαλεκτική του κύκνου,
με τη χαρά ενός αθώου βρέφους,
με τις ανταύγειες τους λυκαυγούς στο πρόσωπο σου.
Πέτρα που έχει κλείσει μέσα της την αστραπή
σαν άστρο που έπεσε σε ανοιγμένες αγκαλιές
σαν ένα όνειρο με σάρκα και οστά
ίσως να βρεις εσύ τις λέξεις που αγνοούμε
να πεις τραγούδια σαν αυτά των αηδονιών
κι όταν συμπληρωθεί ο κύκλος της γιορτής
ν' ακολουθήσεις την αποδημία των πουλιών
παίροντας από τη θητεία σου στη γη
όσα φιλά και περιπτύξεις δικατούσα...

Αθήνα 9 Οκτωβ. 1992

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΒΟΓΑΖΙΑΝΟΣ

ΓΕΦΥΡΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

Καιρός δεν πέρασε πολύς
Κι ήταν τα λόγια μου τραγουδιστά
Στο πέρασμα του γεφυριού, στεφάνι
Στη ζήση μου το προσπάθω
Να φτιάξω τα λόγια μου γεφύρι
Να ναι πέρασμα παιδιών, πουλιών
ξωμάχων πονεμένων
Των άστρων η στρωμένη τάβλα τους
Πάνω από κενά και φράγματα ανθρώπων
Να σφιχτοχεριάζονται οι περαστικοί
Ιδέες ενοτικές να χτίζουν
Να βλέπεται ο κόσμος με χαμόγελο
Στη γη σαν περπατάει
Θα ναι τα βόλια-λόγια λιγοστά
Τα λόγια της Χαράς γεφύρια.

Χρήστος Καρβούνης

Α' ΓΕΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

Ο ιστορικός Ι. Λαμπρίδης από τα Άνω Σουδενά για τις βρύσες του Κουκουλιού έχει γράψει τα εξής: «Εκ των δύο αρχαιωτάτων κρηνών, την μεν οικοδόμησεν (1758) ο Χατζή Βρίτσης, την δε ο Μάνθος Δημότσιου (1771) δια γρ. 5.000». Ποια βρύση χαρακτηρίζει ο παραπάνω συγγραφέας σαν βρύση κατωμένη από το Χατζή Βρίτση, δεν είναι ξεκαθαρισμένο, γιατί δεν υπάρχει κανένα τέτοιο θετικό στοιχείο σήμερα. Για την άλλη που σημειώνει για το Μάνθο Δημότσιο, θα γίνει παρακάτω λόγος στο Κεφάλαιο: «Βρύση Μπάσια-Μάνθου».

Οι πηγές που τροφοδοτούσαν ανέκαθεν και τροφοδοτούν και σήμερα τις βρύσες του χωριού, βρίσκονται προς την Ανατολική πλευρά του και πέρα από το σχετικό ρέμα (Αάκκο) που περνάει στην Ανατολική άκρη του χωριού. Η μια πηγή είναι ξέχωρη από τις άλλες δυο. Η πηγή αυτή βρίσκεται Βορειότερα από το παραδοσιακό οικοδομικό συγκρότημα, για το οποίο γίνεται διαστρεβλωτική γέννηση. Τροφοδοτεί με το λιγιστό νερό της τη βρύση τη γνωστή με το όνομα «Σιόποτο» ή Σιοποτούρι». Πριν από αρκετά χρόνια στο υπόστεγο αυτής της βρύσης ήταν εντοιχισμένη μια μαύρη πέτρα με σκαλισμένα γράμματα και αριθμούς, δηλαδή με ευανάγνωστα στοιχεία που μας πληροφορούσε πότε έγινε αυτή και ποιάς την είχε φτιάσει.

Αυστηρός το περιεχόμενο αυτής της επιγραφής δεν μας είναι γνωστό. Κάποτε που επισκεύασαν αυτή τη βρύση την πέτρα με τα γράμματα την έβρισαν μέσα στον τοίχο. Βρίσκεται παραχωμένη, χωρίς να μπορεί να μας πληροφορήσει τίποτε.

Πάντως αυτή η βρύση είναι άσχετη με τις άλλες τις πραγματικές παραδοσιακές βρύσες που εντυπωσιάζουν τους επισκέπτες και οι οποίες τροφοδοτούνταν και τροφοδοτούνται από δυο άλλες πηγές που βρίσκονται κάτω από το οικοδομικό συγκρότημα του παλιού Σχολείου και της Εκκλησίας της Ζωοδόχου Πηγής.

Η μια από τις δυο πηγές τροφοδοτεί με νερό τη βρύση τη γνωστή με το όνομα «Μπάσια-Μάνθου». Η άλλη πηγή τροφοδοτεί με νερό τις άλλες δυο βρύσες που είναι κάτω από το οικοδομικό συγκρότημα που αποτελεί το παλιό Σχολείο και το «Κελλάρι» και όχι την κάτω από τη Ζωοδόχο Πηγή. Είναι αυτές οι βρύσες γνωστές με τα ονόματα «Μεσιά» ή πρώτη διπλή στη Βρύση του Μπάσια-Μάνθου και «Στέρνα» η πιο νοτιότερα, που αντιστοιχεί κάτω από το «Κελλάρι». Λέγεται αυτή «Στέρνα» γιατί έχει μικρό νερόζιτο, στο οποίο συγκεντρώνεται το νερό το περισσευούμενο από τη «Μεσιά». Και στις τρεις αυτές βρύσες υπάρχουν πέτρες εντοιχισμένες μαύρες πάνω ή δίπλα από τα κανονία τους με σκαλισμένα γράμματα και αριθμούς. Απ' αυτές τις επιγραφές μόνο η της Βρύσης του «Μπάσια-Μάνθου» βρίσκεται σε καλή κατάσταση και μπορεί να μας

ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΒΡΥΣΕΣ ΣΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

(αδημοσίευτη εργασία του αείμνηστου συνεργάτη μας Κώστα Λαζαρίδη)

πληροφορεί την ιστορία της, για την οποία θα γίνει λόγος παρακάτω. Στις άλλες δυο βρύσες «Μεσιά» και «Στέρνα» οι επιγραφές που ήταν στις εντοιχισμένες πέτρες, έχουν καταστραφεί από βάρβαρη και κακοποιία χέρια με κάποιο μυτερό σκληρό όργανο ποιάς ξέρει από πότε και ποιόν. Από τα λείψανα των καταστρεμμένων επιγραφών μπορεί κανένας να συμπεράνει πως αυτές έχουν γίνει κατά το 18ο αιώνα ή και ενωρίτερα ακόμα. Ίσως ερευνητές πιο ικανότεροι από μένα να μπορέσουν να διαπιστώσουν κάτι πιο θετικό γύρω από το ζήτημα αυτό.

Β' Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ «ΜΠΑΣΙΑ-ΜΑΝΘΟΥ»

Για τη βρύση αυτή κατά το 1974 σ'ένα βιβλιαράκι μου' έχω γράψει τα εξής: «Μπαίνοντας κανένας στο Κουκούλι, εκεί κοντά στον τεράστιο πλάτανο, που σκιάζει το Μεσοχώρι του χωριού, αντικρίζει 3-4 βρύσες στη σειρά με το χαρακτηριστικό γνώρισμα πως αυτές οι βρύσες βρίσκονται μέσα σε οικοδομές με καμάρες. Οι βρύσες αυτές έχουν διάφορες ονομασίες. Μια απ' αυτές τις βρύσες, η σπουδαιότερη, έχει την ονομασία «Βρύση του Μπάσια-Μάνθου». Αυτή έχει το πιο πολύ και το πιο κρύο νερό. Μα συνάμα αυτή έχει και την πιο σημαντική ιστορία. Πάνω από τη βρύση αυτή είναι χτισμένο το εκκλησάκι της Ζωοδόχου Πηγής. Στο εκκλησάκι αυτό ιερουργούν κατά την Παρασκευή της Διακαινησίμου Εβδομάδας, οπότε και πανηγυρίζει το χωριό. Στο δάπεδο αυτής της εκκλησίας είναι ένα στόμιο από κάποιο πηγάδι. Κλεισμένο βέβαια το στόμιο αυτό. Το νερό του πηγαδιού αυτού αποτελεί την πηγή της «Βρύσης του Μπάσια-Μάνθου». Μάλιστα κατά τον αγιασμό, που γίνεται στο εκκλησάκι αυτό, κατά την ημέρα του πανηγυριού βγάζουν από το πηγάδι κι αυτό μένα μπαγατοάκι δεμένο σε σκοινί το απαραίτητο για τον αγιασμό νεράκι.

Η Βρύση του Μπάσια-Μάνθου είναι δεμένη με κάποια παλιά παράδοση σχετικά με τη συγκρότηση του χωριού μας στη θέση που βρίσκεται αυτό σήμερα. Η παράδοση αυτή μας λέγει τα εξής: Στα παλιά τα χρόνια αυτό που είναι τώρα το χωριό ήταν βοσκοτόπος. Ο τόπος αυτός ανήκε στην κυριότητα των κατοίκων ενός άλλου χωριού που ήταν πέρα από τη Μπάγια και χάλασε εδώ και πολλά χρόνια. Τσέρνιτσα λέγονταν αυτό το χωριό. Στην παράδοση αυτή υπάρχει και μια παραλλαγή. Λέγεται πως ο τόπος αυτός ήταν στην κυριότητα όχι της Τσέρνιτσα αλλά της Πετούρνας. Το πράγμα όμως αυτό δεν είναι σωστό. Το όνομα αυτό η βρύση πήρε από κάποιον άλλο διάσημο άρχοντα του Κουκουλιού, που λέγονταν Μάνθος Δημόσιος. Αυτός ο Μάνθος Δημόσιος, καθώς δείχνουν τα παλιά χαρτιά, και επιγραφές σε διάφορες εικόνες κλπ ζούσε κατά το 18ο αιώνα και έκανε και άλλες ευεργεσίες στο χωριό μας. Πέθανε πριν από το 1800. Το ότι τη βρύση αυτή την έκανε ο Μάνθος Δημόσιος και όχι ο Μάνθος Οικονόμου μας λέγει

χρόνια. Ένας τσομπάνος από την Τσέρνιτσα (ή την Πετούρνα) καθώς βοσκούσε τα γίδια του στον τόπο που είναι σήμερα το Κουκούλι, έχασε κάποιο τραγί. Τρεις μέρες έψαχνε για να το βρει. Τελικά το βρήκε νάναι τρωπώμενο μέσα σ'έναν πλοκό από βατανιές, ανάμεσα στις οποίες έβγαине και λιγάκι νερό. Το έβγαλε από κει μέσα το τραγί, αλλ' αυτό ύστερα από κάμποση ώρα πήγε και χώθηκε πάλι εκεί μέσα. Μπαίνοντας πάλι ο τσομπάνος να το βγάλει βρίσκει εκεί μέσα στην κρυψώνα την εικόνα της Παναγίας από την εκκλησία του χωριού του Τσέρνιτσα ή Πετούρνας. Την πήρε την εικόνα και την πήγε στην εκκλησία του χωριού. Αλλά πάλι η εικόνα έφυγε απ' εκεί και βρισκονταν στη βατιά που έβγαине το νερό. Από το πράγμα έγινε 2-3 φορές. Οι άνθρωποι κατάλαβαν τότε πως αυτό το θαύμα ήταν θέληση της Παναγίας να μείνει η εικόνα της εκεί. Πήραν την απόφαση τότε εφτά οικογένειες από την Τσέρνιτσα ή την Πετούρνα και ήρθαν μαζί με την εικόνα της Παναγίας και έκτισαν το Κουκούλι αυτού που είναι σήμερα. Πάνω στη βατιά που έβγαине το νερό χτίστηκε η αρχική εκκλησούλα «Ζωοδόχος Πηγή» και στη θέση που βρίσκεται αυτή και τώρα.

Αυτά μας διασώζει η παράδοση σχετικά με τη βρύση αυτή. Δεν έχει τη θέση του εδώ να εξεταστεί αν είναι σωστή ή όχι παράδοση αυτή και μέχρι ποιά σημείο είναι σωστή. Το θέμα μας είναι παρακάτω, γιατί η βρύση αυτή λέγεται του «Μπάσια-Μάνθου». Και πρώτα ως σημειωθεί εδώ πως στο χωριό μας συνηθίζεται η λέξη «Μπάσιος» να λέγεται για ηλικιωμένους ανθρώπους και σημαίνει κατά κύριο λόγο σεβαστός γέροντας. Κάποτε λέγεται μοναχική της. Πολλές φορές όμως βρίσκεται αντίμα με πριν από κάποιο όνομα π.χ. Μπάσια-Γιώργης, Μπάσια-Κώστας, Μπάσια-Χρόνης κ.λπ. Κατά συνέπεια και τη βρύση αυτή πρέπει να την έχει κάνει κάποιος σεβαστός γέροντας, που θα είχε το όνομα Μάνθος. Επειδή από το Κουκούλι, καθώς είναι γνωστό, ήταν ο Μάνθος Οικονόμου, ο διάσημος Γραμματέας του Αλή Πασά, μερικοί και Κουκουλιώτες μάλιστα, κάνουν σύγχυση και αποδίδουν το όνομα της βρύσης αυτής στο Μάνθο Οικονόμου. Το πράγμα όμως αυτό δεν είναι σωστό. Το όνομα αυτό η βρύση πήρε από κάποιον άλλο διάσημο άρχοντα του Κουκουλιού, που λέγονταν Μάνθος Δημόσιος. Αυτός ο Μάνθος Δημόσιος, καθώς δείχνουν τα παλιά χαρτιά, και επιγραφές σε διάφορες εικόνες κλπ ζούσε κατά το 18ο αιώνα και έκανε και άλλες ευεργεσίες στο χωριό μας. Πέθανε πριν από το 1800. Το ότι τη βρύση αυτή την έκανε ο Μάνθος Δημόσιος και όχι ο Μάνθος Οικονόμου μας λέγει

καθαρά μια πέτρινη επιγραφή που να τοποθετημένη στον τοίχο της Βρύσης κατά τη Βόρεια πλευρά της ύπαρξη νερού σ' εκείνο το μέρος, αυτή είναι σκαλισμένα τα παρακάτω μικρά και μεγάλα γράμματα και αριθμοί:

«IG XG
θεου ιος
1785

Αυγούστου 20
ΕΝΘΑ ΠΗΓΗ ΚΑΙ ΦΡΕΑΡ
ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΥΚΥΤΑΤΟΝ ΥΔΩΡ
ΤΟΥΣ ΔΙΨΩΝΤΑΣ ΠΟΤΙΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑΝ ΔΡΟΣΗΝ
Η ΕΞΟΔΟΣ ΕΓΙΝΕ του ΚΥΡ
ΜΑΝΘΟΥ ΔΗΜΟΤΣΟΥ ΟΛΗ».

Σχετικά όμως με τη χρονολογία ο Λαμπρίδης έκανε λάθος φαινόταν, γιατί αυτή που είναι στην πέτρα σκαλισμένη είναι η σωστή.

Αυτή είναι η ιστορία της βρύσης του Μπάσια-Μάνθου από Κουκούλι που προκαλεί το θαυμασμό όλων που τη βλέπουν και που πίνουνται το δροσερό νεράκι της μακαρίζουν το γέρο Μάνθο Δημότσιο που την έφτιαξε ξεδοώντας 5.000 γρόσια. Παρά τον κατήφορο που πήρε το Κουκούλι στέκεται καμαρωτή και πάντα στην ίδια θέση σαν να θέλει να φανερώσει πως κι αν έπεσαν τα δάχτυλα είναι τα ίδια».

Αυτά έγραφα στα 1974 για τη βρύση αυτή.

Γ' ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Για την παράδοση αυτή και την παραλλαγή της έχω γράψει και σ' άλλο βιβλιαράκι μου στα 1973 με τίτλο: «Το χωριό μου το Κουκούλι-Οι ιστορίες του ρίζες κλπ» Στη σελίδα 55 αυτού του βιβλίου με τίτλο: «Και μια σχετική παράδοση» έχω γράψει τα εξής: «ως εδώ έχουν παραστεί αρκετά γραπτά στοιχεία, που αποδεικνύουν πως ήταν κάποιος από Κουκούλι και από τα χωριά Μεγάλη Τσέρνιτσα και Πετούρνα ύστερα από το χαλασμό τους. Το γεγονός αυτό μας το κάνει γνωστό και η σχετική παράδοση για το χτίσιμο του χωριού με τις διάφορες παραλλαγές της. Μια παραλλαγή της παράδοσης αυτής έχει δημοσιεύσει στο περιοδικό «Ηπειρωτική Εστία» σε άρθρο που με τίτλο: «Ένας Ζαγοριώτης θρύλος» ο αλχημίστης συμπατριώτης μας Μιχάλης Κόκορος (Νοσταλγία).

Από το δημοσίευμα αυτό παίρνουμε σχετικό μεγάλο απόσπασμα: «..... Εν τούτοις παρόμοιος θρύλος σώζεται και για την ίδρυση του χωριού του Κουκουλιού του Ζαγοριού τον οποίον πολλές φορές είχα ακούσει από γέροντες που χωριού στα παιδικά μου χρόνια. Έλεγαν δηλαδή τότε, ότι το χωριό Κουκούλι δεν κτίστηκε αρχικά στη θέση που βρίσκεται σήμερα, αλλά σε πολύ μακρινή και μάλλον στην άκρη του σημερινού δάσους «Πετούρνα» και ότι τότε στη σημερινή θέση του χωριού οι κάτοικοι του χωριού βοσκούσαν τα γίδια τους. Μια μέρα ο βοσκός, καθώς βοσκούσε τα ζώα του χωριού παρατήρησε, ότι όταν μερικές κατσίκες πη-

γαιναν σε ωρισμένη συστάδα από βάτους και χαμόκλαδα, έβγαίναν απ' εκεί με τις μουσούδες τους βρεμένες. Επειδή δεν είχαν υποπτευθεί την ύπαρξη νερού σ' εκείνο το μέρος, έσπευσε προς τα εκεί και αφού παραμέρισε τα χαμόκλαδα, είδε με κατάντηση του μια εικόνα της Θεομήτορος και ήκουσε απόκοσμη φωνή να του λέει: «Εδώ να φέρετε το χωριό». Τρομαγμένος ο βοσκός έτρεξε και ανήγγειλε στους χωριανούς τα όσα είδε και ήκουσε. Οι δε χωριανοί προηγουμένως του Παπά πήγαν στο υπό του βοσκού υποδείχθέν μέρος, όπου και βρήκαν την εικόνα της Παναγίας, κάθονταν δε της εικόνας ανέβλυζε δροσερό νερό». Και συνεχίζει ο Μ. Κόκορος: «... Αυτή με λίγα λόγια η παράδοσις της ιδρύσεως του χωριού. Οι κάτοικοι υπάκουσαν στο μήνυμα της Θεομήτορος και μετέβησαν το χωριό στο μέρος που βρίσκεται σήμερα».

.... Την εικόνα αυτή μετέφεραν πολλές φορές σε σπίτια του χωριού όταν τύχαινε κανένα μέλος της οικογενείας να κινδυνεύει από βαρεία αρρώστια. Προς τιμήν της θαυματουργού εικόνας καθιερώθηκε και η κάθε χρόνο πανηγύρις της Ζωοδόχου Πηγής και στο μέρος που ανευρέθηκε εκτίσθη παρεκκλήσιον άνωθεν της γνωστής σήμερα ως βρύση του Μάνθου Δημότσιου». Και ο αρθρογράφος Μ. Κόκορος κάνει λάθος στη χρονολογία παρασυρμένος φαίνεται απ' όσα έγραφε ο Λαμπρίδης για το ζήτημα αυτό (1771) ενώ η σωστή χρονολογία είναι 1785, όπως αυτή σημειώνεται, καθώς είδαμε παραπάνω, στη σχετική εντοιχισμένη πέτρα.

Δ' ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΑΙΝΗΣΙΜΟΥ

Σημειώθηκε παραπάνω πως από το γεγονός της εύρεσης της εικόνας της Παναγίας και το χτίσιμο εκκλησίας της Ζωοδόχου Πηγής που σώζεται και σήμερα, καθιερώθηκε και το πανηγύρι του χωριού που την ημέρα αυτή. Φαίνεται όμως πως αργότερα, δεν ξέρουμε ούτε πότε ακριβώς, ούτε και για ποιά αιτία ατόνησε ο εορτασμός αυτός και γι' αυτό αποφασίστηκε η ανανέωσή του. Και για το ζήτημα αυτό έχω γράψει σε κάποιο βιβλίο μου' τα παρακάτω: «Παρατέθηκαν ως τώρα πιο πάνω διάφορα γραπτά στοιχεία, καθώς και παραδόσεις, από τα οποία καταφαίνεται πως το Κουκούλι ήταν παλιό μικρό χωριό, αλλά μεγάλωσε αργότερα, γιατί προσχώρησαν σ' αυτό οικογένειες κι από άλλα χωριά που χάλασαν. Τέτοια ήταν η Μεγάλη Τσέρνιτσα, η Πετούρνα και το Σελί, που ήταν ανάμεσα από το Κουκούλι και το Κατέορφο. Ένα τέτοιο πράγμα έχει συμβεί και σε πολλά άλλα χωριά του Ζαγοριού. Μας το επιβεβαιώνει αυτό και ο ιστορικός Ι. Λαμπρίδης στο βιβλίο του «Ζαγοριανά». Ότι δεν απέλιπε ποτέ από τους Κουκουλιώτες ότι το Κουκούλι μεγάλωσε με την προσχώρηση σ' αυτό και άλλων κατοίκων από διαλυμένα

χωριά, μας το φανερώνει μια αγγελία των κατοίκων του Κουκουλιού, που στάλθηκε στα 1900 στα γύρω χωριά. Η αγγελία αυτή έχει σχέση με την καθιέρωση κατά κύριο λόγο του πανηγυριού μας κατά την ημέρα της Ζωοδόχου Πηγής. Αναφέρονται όμως σ' αυτή και αρκετά στοιχεία για τον ερχομό κατοίκων από άλλα χωριά, και για τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, τη σχετική με την παράδοση, που έχει αναγραφεί πιο πάνω. Το γραπτό αυτό τεκμήριο είναι το εξής:

Πρακτικό

Σήμερον τη δεκάτη πρώτη 11 Απριλίου του χιλιόστου εννεακοσίου έτους (1900) επιτροπεύοντος του κυρίου Ιωάννου Τολιδίου, Ταμίου δε όντος του κυρίου Γρηγορίου Κοκκόρου, η κοινότης ημών συνελθούσα εις έκτακτον γενικήν συνέλευσιν ενέκρινε τον ανακαίνισμόν της από πολλών ενιαυτών παυσάμενης πανηγύρεως κατά την Παρασκευήν της Ζωοδόχου Πηγής, κοινή δε ψήφω απεφάσισε την από του τρέχοντος έτους έναξιν αυτής συντάξασα και αποστείλασα εις τας πέριξ την επιφερομένην αγγελίαν.

Αγγελία

Προς το φιλέορτον κοινόν του χωριού (τάδε).

Αξιότιμοι και φιλέορτοι κύριοι.

Η ορθόδοξος ημών Χριστιανική θρησκεία εξαιρέσει πολλών ετέρων αποκτήσεων, εν τη εκπληρώσει των οποίων ενδείκνυνται η πίστις των Χριστιανών και ο σεβασμός αυτών προς τα θεία, καθώρισε και τας εορτάς, ίνα εν τη αναμνήσει των θαρρύτων πράξεων των εκάστοτε εορταζομένων αγίων ανδρών, του καθόλου αυτών βίου, εν ω προσηγήθησαν θυμία προς εδραίωσιν και παγίωσιν της αληθούς ημών θρησκείας, ίνα, λέγομεν, εν τω βαρυσήμαντω των αγίων θριάμβω κατίδωμεν τα έργα, δι' ων η θρησκεία ψυχούται, τιμωσώμεν τους υπεραχριστάντας αυτή άνδρας, διαστελόμεν την βαθύς ερριζομένην φιλόθρησκον εν ημίν αυτοίς χορδήν και ανατείνωμεν ζωηρότερας τας καρδιάς ημών προς τον τα πάντα δυνάμενον και μόνον Ουράνιον πατέρα. Ως δε είθισται όμας των φιλεόρτων συγκροτεί πανηγυριν συγκινητικήν και τους φιλέορτους των πέριξ, ίνα επί του μεγαλοπρεπέστερον τιμήση την μνήμην αγίου τινός και διαβρεϊών ως εκ πολλών ομοθυμαδόν φιλοχρίστων καρδιών απορρέουσάν προσενέγκη δέσπον τω Υψίστω, ούτω και η ημετέρα πατρίς προθύμως ποτέ εφέρετο πανηγυρίζουσα την Αγίαν της Ζωοδόχου Πηγής Παρασκευήν της Διακαινησίμου Εβδομάδας, δι' ους εκ παραδόσεως έπεται λόγους.

Το χωριόν ημών ην το παλαιά καταπαρμένον εν τισι πέριξ τόποις τα νύν υπό δασών κεκαλυμμένους. Ευθεθείς δ' εικόνας της Υπεραγίας Θεοτόκου, η κατασκευή της οποίας εις ικανώς αρχαίαν ανέχεται εποχήν, μυχόν άνωθεν της νύν κεντρικής ημών εκκλησίας, παρά πηγήν διανέφετατον ύδωρ, διαχθέντων δε και ενίαν καθ' ύπνους, ότι το κατεσπαρμένον το παλαιά ένθεν κακείθεν χωριόν ωφείλει να μετενεχθή παρά την πη-

γήν και ότι η πηγή αυτή δέον να αποτελέση τα θεμέλια ναού της Θεοτόκου, κοινή αποφάσει και συναινέσει των τότε κατοίκων ενένετο ο μετοικισμός και η ίδρυσις του υπό τον τίτλον «Κουκούλιον» χωριού, ημών εκκλησιαζομένων μέχρι τινός εν τω επί της πηγής ακριβώς ανεγερθέντι ναώ της Ζωοδόχου πηγής, εν ώπερε και δεξαμενή κατεσκευάσθη πληρουμένη υπό της ρηθείσης πηγής και παρέχουσα δαυμάως αγίασμα τοις προσερχομένοις φιλεότοις εγχωρίοις τε και ξένους, άτε πανηγυριζομένης της αγίας ταύτης ημέρας. Μικρόν κατόπιν ηγέρθη ο νυν κεντρικός ναός, του της Ζωοδόχου Πηγής επέχοντος θέσιν δεύτερου ναού και είτα παρεκκλησίου, επί τέλους δε πολλών ένεκα δυσχερών περιστάσεων αφέθη και η πανηγυρίς. Εκ θρησκευτικού όθεν ορμώμενοι ενδιαφέροντος, οι μεν δε και προγονικήν εκπληρούντες ευχήν ορμώμεν από των τρέχοντος έτους εις ανακαίνισμόν της πανηγύρεως ταύτης κατά την προσεχή Παρασκευήν της Ζωοδόχου Πηγής, έκκλησιν ποιούμενοι τοις φιλεότοις της πατρίδος ημών, όπως ευαρεστούμενοι τιμήσωσι την περί ης είρηται εορτήν του ημετέρου χωριού, ευέλπιδες ότι θέλουσι τύχη της δεούσης περιποιήσεως και αποκομίσει αποχρώντος καλώς εντυπώσεως.

Ελί τούτους διατελούμεν μεθ' υπολήψεως
Η Επιτροπή της Εκκλησίας
(Σφραγίδα της Εκκλησίας)
Η Κοινότης
Ανδρέας Κόκορος
Γρηγόριος Κόκορος
Παντελεήμων Ζήνας
Δημήτριος Παπασιπύρος
Ιωάννης Λαζαρίδης
Πέτρος Ζωίδης
Γεώργιος Τσινίδης
Ιωάννης Α. Τολίδης
Δημήτριος Νεστορίδης
Πρέπει να σημειωθεί εδώ πως το παρεκκλήσιον της Ζωοδόχου Πηγής εδώ και λίγον καιρό επισκευάστηκε κάπως εξωτερικά και εσωτερικά γιατί είχε υποστεί σοβαρότατες βλάβες από την πολυκατρία του.

Αν και δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον από αρχαιολογική άποψη, καταβλήθηκε προσπάθεια να μη αλλοιωθεί πούθενά.

Ε' ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΥΣΗ ΑΥΤΗ
Με τη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» σχετίζονται και μερικά λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας. Σημαντικότερο τέτοιο, ειδικά για τη βρύση αυτή, είναι ένα από τα έθιμα του γάμου. Πρόκειται για το έθιμο που πήγαιναν τη νύφη τη Δευτέρα του προει ύστερα από το γάμο στη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» για να πάρει νερό να φτιάσει την αλευρόπιττα.

Με τη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» σχετίζονται και μερικά λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας. Σημαντικότερο τέτοιο, ειδικά για τη βρύση αυτή, είναι ένα από τα έθιμα του γάμου. Πρόκειται για το έθιμο που πήγαιναν τη νύφη τη Δευτέρα του προει ύστερα από το γάμο στη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» για να πάρει νερό να φτιάσει την αλευρόπιττα.

Με τη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» σχετίζονται και μερικά λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας. Σημαντικότερο τέτοιο, ειδικά για τη βρύση αυτή, είναι ένα από τα έθιμα του γάμου. Πρόκειται για το έθιμο που πήγαιναν τη νύφη τη Δευτέρα του προει ύστερα από το γάμο στη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» για να πάρει νερό να φτιάσει την αλευρόπιττα.

Με τη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» σχετίζονται και μερικά λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας. Σημαντικότερο τέτοιο, ειδικά για τη βρύση αυτή, είναι ένα από τα έθιμα του γάμου. Πρόκειται για το έθιμο που πήγαιναν τη νύφη τη Δευτέρα του προει ύστερα από το γάμο στη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» για να πάρει νερό να φτιάσει την αλευρόπιττα.

Με τη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» σχετίζονται και μερικά λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας. Σημαντικότερο τέτοιο, ειδικά για τη βρύση αυτή, είναι ένα από τα έθιμα του γάμου. Πρόκειται για το έθιμο που πήγαιναν τη νύφη τη Δευτέρα του προει ύστερα από το γάμο στη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» για να πάρει νερό να φτιάσει την αλευρόπιττα.

Με τη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» σχετίζονται και μερικά λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας. Σημαντικότερο τέτοιο, ειδικά για τη βρύση αυτή, είναι ένα από τα έθιμα του γάμου. Πρόκειται για το έθιμο που πήγαιναν τη νύφη τη Δευτέρα του προει ύστερα από το γάμο στη βρύση του «Μπάσια-Μάνθου» για να πάρει νερό να φτιάσει την αλευρόπιττα.

σήμερα έχει παραμεληθεί. Το έχω σημειώσει και αυτό σε κάποιο βιβλίο μου', όπως το έχω γράψει σ' αυτό, με τον τίτλο «Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ». Πριν ξημερώσει αυτή η μέρα αιμολόνταν ποιάς θα πάει πρώτος στη βρύση του χωριού', ύστερα βέβαια από τα μεσάνυχτα, για να πάρει πρώτος το νερό, να το «κλέψει», καθώς έλεγαν. Πήγαινε στη βρύση και άνοιγε το «στριμψάρι» της, δηλαδή την «κάνουλα» ή «κρονό», για να τρέχει συνεχόμενα το νερό. Γέμizαν τότε ένα δοχείο με «κλεμένο» νερό, κατόπι έφρχον γύρω από τη βρύση λίγο ρυζί, λάχανο, τυρί, βούτυρο, καθώς και μερικά κέρματα. Τα έκαναν αυτά όλα, για να τρέχουν όλα αυτά τα αγαθά στο σπίτι, όπως θα έτρεχε το νερό της βρύσης. Με το «κλεμένο» νερό που έπαιρναν από τη βρύση τη νύχτα, το είχαν σε καλό να πλυθούν το πρωί και να το χρησιμοποιήσουν για το φτιάσιμο της Βασιλόπιττας».

Ζ' ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΒΡΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ο αλχημίστης συμπατριώτης μας Γιάννης Σαραλής κάνοντας τις περιγραφές του Κουκουλιού στο βιβλίο του' για τις βρύσες του Κουκουλιού έχει γράψει τις εντυπώσεις του έτσι: «... Το χωριό το βρίσκουμε ν' ανασταίνει ακόμη το μεσημεριάντικο ύπνο του.

Στη μικρή πλατεία δυο βρύσες σκεπαστές, με τις θαυμάσιες, καμάρες αφήνουν τη δροσερή τους ανάβρα, που την παίρνουν το τρεχούμενο αλλάκι και την κυλά μέσα σ' ένα ασάπαστο κελάρυσμα.

Μια ξεκουραστική γαλήνη ξεχνάει παντού που δε σε τρομάζει. Σέρεις σε λίγο θα ξεπνήση η ανθρώπινη ζωή και θα γεμίσει τους δρόμους του χωριού.

Κι αλήθεια να, από το δρομάκι καθιφροίσει μια λυγερή κορμιοστασία με όλον τον ανθό των δώδεκα χρόνων της. Κρατά στη μέση της μια καινούρια βαρέλα. Έρχεται στη βρύση να γεμίση. Καθώς σκύβει να πάρει νερό, στο πρόσωπό της ανθίζουν τα πιο άλκα τριαντάφυλλα και το αλμα της φροντάνει σ' ένα ασυνήθιστο κλίμα παρθενικής αδημονίας.

1. Ι. Λαμπρίδης: Περί των εν Ηπειρώ Αγαθοεργημάτων». Β'. Σελ. 104

2. Κώστα Λαζαρίδης: «Ονομαστές βρύσες και νερά στο Ζαγόρι» Σελ. 13

3. «Ηπειρωτική Εστία». Τόμος Γ' (1954) Σελ. 703-704

4. Κώστα Π. Λαζαρίδης: «Το χωριό μου το Κουκούλι-Ιστορίες του ρίζες» (ΜΖΒ) 12)

5. «Ζαγοριανά Ιστορία τ' Λαμπρίδης» από το Βασίλει Φανταίο. Σελίδες 41-56

6. Πρόκειται για το θέμα που σχετίζεται και με την παράδοση

7. Κώστα Π. Λαζαρίδης: «Το χωριό μου το Κουκούλι και η Λαογραφία του Α' (Επίκαιρα 1984) Σελ. 20. Μ.Ζ.β. αριθ. 33

8. Στην πιο πλησιέστερη από το σπίτι του

9. Ι. ΣΑΡΑΛΗΣ: «Ζαγόρι-Ένας αθάνατος Κόσμος». Αθήνα 1956

ΕΛΛΗΝΟΤΟΠΟΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Γυρίσαμε πάλι στη ρουτίνα της καθημερινότητας. Τελειώνει κι ο Σεπτέμβριος. Είμαστε ακόμη κοντά στο χωριό από το χωριό μας κι οι καλοκαιρινές αναμνήσεις είναι φρέσκες στη μνήμη μας. Κυριαρχούν στη σκέψη μας και μας ξαναφέρνουν κοντά του. Πολύ περισσότερο νοσταλγούμε τις διακοπές μας εκεί εμείς που ζούμε εδώ στην Αθήνα, αφού οι τρομερές ζέστες και ο καύσωνας μας τυραννούν ακόμα. Νοσταλγούμε τη δροσιά του, την καθαρότητα της ατμόσφαιράς του και μακαρίζουμε αυτούς, τους καλότυχους, που την απολαμβάνουν ακόμα. Ας τους αφήσουμε όμως αυτούς στη δροσιά του κι ας παρηγορηθούμε εμείς με τη δροσιά των αναμνήσεών μας. Ας τις καταγράφουμε για να γίνουν γνωστές οι δραστηριότητες της Ενώσεώς μας στα μέλη της και στους πολλούς φίλους μας. Ας κάνουμε μια σύντομη αναδρομή στα γεγονότα του καλοκαιριού, ας τα ξαναδούμε πάλι, από μακριά τώρα, ξεκούραστοι. Θα τα δούμε σίγουρα πιο φραϊά, γιατί η νοσταλγία ομορφύνει την πραγματικότητα. Αλλά επειδή το σημείωμά μας αυτό είναι κυρίως πληροφοριακό είναι απαλλαγμένο από ρομαντισμούς. Φέτος στον Ελαφότοπο έγιναν πολλά και σε πολλούς τομείς.

Η Ένωση Αποδήμων του χωριού μας ήταν η ψυχή, και όχι μόνο, σε όλα.

Πριν όμως απαριθμήσω τα γεγονότα θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη της Ενώσεώς μας, που με το υστερήμα τους, βοήθησαν στην πραγματοποίηση τόσων έργων. Αυτούς που η αγάπη τους για το χωριό μας, πραγματικά, είναι ανάλογη της απόστασής τους απ' αυτό.

Περισσότερο όμως θέλω να ευχαριστήσω το περιοδικό μας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας» που με τη φιλοξενία που μας παρέχει βοηθάει σημαντικά την επικοινωνία μας και συνδράμει το έργο μας σημαντικά. Αν μας φιλοξενήσει κι αυτή τη φορά δεν μπορούμε να πούμε ότι θα το αγαπήσουμε περισσότερο, γιατί από πριν η αγάπη μας είναι απεριόριστη, καθώς και η εκτίμησή μας. Εκτιμούμε την τεράστια προσφορά του στην περιοχή μας και παρακαλούμε τη διεύθυνσή του να θεωρεί την ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΠΟΥ φίλο και καλό συνεργάτη και αγωνιστή στο πλευρό του για κάθε θέμα που αφορά το Ζαγόρι μας. Ας έλθουμε όμως στα γεγονότα του καλοκαιριού.

1. Λίγο πριν και κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού συνεχίστηκε η κατασκευή γκαλντεριών. Στρώθηκαν αρκετοί δρόμοι, γύρω στα τετρακόσια τετραγωνικά μέτρα και στοιχίσαν περίπου τρία εκατομμύρια. Αυτή τη στιγμή είναι ημιτελές το γκαλντερίο από Σόκκια προς πλατεία. Η δαπάνη του είναι μεγάλη. Έχουμε εξασφαλίσει για τη συνέχισή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

του 1.500.000 δρχ. Χρειάζονται όμως πολλά ακόμα για την ολοκλήρωσή του. Όποιος μπορεί ας βοηθήσει. Είναι η είσοδος του χωριού μας και με συνδυασμό με τα άλλα έργα που έχουν γίνει εκεί, του χαρίζουν μοναδική ομορφιά. Θέλουμε ν' αρχίσει έτσι η ανάπτυξη του χωριού μας. Να γίνει ένα πρότυπο παραδοσιακό Ζαγοροχώρι. Να μην καταντήσουμε τουριστική λάντζα. Ο τουρίστας να φιλοξενηθεί πολιτισμένα, σ'ένα όμορφο και υγιεινό περιβάλλον και να βιώσει τη ζαγορισία παράδοση, μέσα από τους δρόμους μας, τα σπίτια μας και κυρίως από το Λαογραφικό μας Μουσείο. Υποσχηθήκαμε όμως να μην είμαστε ρομαντικοί.

2. Κατασκευάστηκε στέγη στο στεγαστρο στα Σόκκια. Η δαπάνη της κατασκευής έφτασε στο ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών, τις οποίες πρόσφεραν οι συνεργείς του αείμνηστου Θόδωρου Βασδέκη, η αδελφή του Ολυμπία και οι ανειψιοί του. Η Ένωση μας φρόντισε να διατεθεί εκεί η προσφορά των καλών συγχωριανών μας και ανέλαβε την υποχρέωση να εντοχίσει αναμνηστική πλακέτα. Τώρα το στέγαστρο έγινε ένα κόσμημα στο έργο του χωριού μας και δίνει αρμονικά με το περιβάλλον.

3. Συμφωνήθηκε η επικάλυψη όλης της καινούργιας τοιχοποιίας με «κατάκια». Την αξία του έργου που ανέρχεται στο ποσό των εκατό χιλιάδων δραχμών ανέλαβε η οικογένεια του αείμνηστου συγχωριανού μας Δημ. Τόσκα, η σύζυγός του Ελένη και τα παιδιά του. Η Ένωση μας ευχαριστεί την κ. Νίτσα που συμφώνησε με την υπόδειξή μας για τη διάθεση της δωρεάς της και συνετέλεσε αποτελεσματικά στην ολοκλήρωση ενός σημαντικού έργου.

4) Έγινε μεριχή διάνοιξη και στρώσιμο (ομαλοποίηση) του περιφερειακού δρόμου του χωριού μας. Τη δαπάνη ανέλαβε η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου. Στόχος μας είναι η σκυρόστρωση του δρόμου αυτή τη χρονιά.

5) Σημαντικές εργασίες έγιναν και στο γήπεδο του χωριού μας. Δυστυχώς όμως το μηχανήμα χάλασε και οι εργασίες αναβλήθηκαν για λίγο. Την ευθύνη της κατασκευής του γηπέδου έχει ο αθλητικός Σύλλογος και πολλά έχει επιτύχει με τη συνεργασία της οικογένειας Γκράτζιου. Η Ένωση μας ανταποκρίνεται σε κάθε αίτημα του Α.Σ. θητικά. Αλληλογραφεί με αρμόδιες αθλητικές αρχές και ελπίζει στην ανταπόκρισή τους για οικονομική βοήθεια.

6) Η Ένωση μας ανέλαβε την τέλεση των εγκαίνιων του Λαογραφικού μας Μουσείου. (Για το Μουσείο και για τα εγκαίνια θα γράψουμε σε άλλο σημείωμά μας. Πιστεύουμε θα γράψουν κι άλλοι). Οργανώσαμε την τελετή, τη φιλοξενία των επισήμων, καθώς και όλων των προσκεκλημέ-

νων μας, καθώς και το γλέντι που θα ακολουθούσε. Δυστυχώς όμως καλοκαιρινή μπόρα μας τα χάλασε. «Ουδέν καλόν αμιγές κακού». Καλές και οι τελετές, η βροχή όμως καλύπτει!

7) Η Ένωσή μας, με τις «ευχές» και άλλων φορέων και την ακάματη παρουσία του προέδρου της Κοινότητας, ανέλαβε την τέλεση του πανηγυριού στις 6,7 και 8 Αυγούστου. Η επιτυχία του πανηγυριού, από πάσης πλευράς, ήταν άριστη. Όλοι ομολόγησαν, ντόπιοι και ξένοι, ότι στο Τσερβάρι φέτος έγινε κάτι το μοναδικό. Ξεφύγαμε απ' εκείνο το μπακαλιότικο σερβίρισμα που είδαμε σε πολλά χωριά. Ξεχωρίσαμε για τον πλούτο των μεζέδων μας, την άριστη καθαριότητα μας, τα κρύα και σχετικα φθηνά ποτά, αλλά και η γνήσια παραδοσιακή ζαγορισία μουσική, με το αξεπέραστο συγκρότημα του Γρηγόρη Κανάλη, του τσερβαριώτη καλλιτέχνη, έδιναν όψη αρχοντιάς και ανβάναν τις «μετοχές» του χωριού μας. Όλα τα οφείλουμε στην ενθουσιώδη παρουσία των νέων του χωριού μας που ανέλαβαν το όντως δύσκολο έργο. Απαραίτητη και η παρουσία της αδελφής μας, αλλά οι δουλειές αυτές θέλουν μπράτσα γερά και επιδέξια. Τα είχαμε σε επάρκεια! Η Ένωσή μας εκφράζει τα συγχαρητήριά της στους νέους του χωριού μας για την ομόθυμη συνεργασία τους και τους ευχαριστεί για όσα πρόσφεραν και τις τέσσερες μέρες. Ένα μεγάλο ΕΥΓΕ τους ανήκει. Ένα μεγάλο ΕΥΓΕ ανήκει και στον Πίδα Ντιναλέξη. Την ώρα που βρεθήκαμε σε απόγνωση, όταν έσβησαν τα φώτα στην πλατεία του χωριού, παρουσιάστηκε με δυο μεγάλες λάμπες αναμμένες! Αφρησε τη δουλειά του στο κατάστημά του και έτρεξε να προσφέρει στο χωριό του. Τίως αυτές είναι μικρές πράξεις, αλλά χαρακτηρίζουν τον άνθρωπο. Έδειξε ακόμα μια φορά τα αισθήματά του για το χωριό. Εμείς βέβαια δεν αμφιβάλαμε ποτέ, για τα αισθήματά του, γιατί είχαμε πάρα πολλά τέτοια δείγματα, που ο χώρος δεν επιτρέπει ν' αναφερθούν. Τον ευχαριστούμε. Το κέρδος που είχε το χωριό μας από το πανηγύρι δεν ήταν μικρό. Σ' αυτό συνέβαλε πολύ η λαχειοφόρος αγορά και ειδικότερα ο συγχωριανός μας κ. Μανώλης Δραγατίδης που μας έδωσε για το σκοπό αυτό μια έγχρωμη τηλεόραση. Δεν είναι η πρώτη φορά που μας βοηθάει ο κ. Δραγατίδης. Τις δύσκολες στιγμές εκεί καταφεύγουμε. Τον ευχαριστούμε για όλα και τον ευχόμαστε να είναι πάντα άξιος.

8) Οργανώσαμε την «τσερβαριώτικη βραδιά» που είχε μεγάλη επιτυχία. Αφθονοί μεζέδες, ποτά, αλλά κυρίως πλούσιο κέφι, μας έτεισαν όλους μας, ότι η βραδιά αυτή θα γίνει θεσμός για το χωριό μας. Μπορεί, βέβαια, να συνδυαστεί και με άλλες εκδηλώσεις. Φαντασία χρειάζε-

ται και όρεξη για δουλειά.

9) Όμορφη ήταν και η βραδιά των Νέων. Η Ένωσή μας κράτησε το λόγο της και διέθεσε το αργύριό της και διέθεσε το αργύριό της υπόλοιπα του πανηγυριού. Το κέφι των παιδιών μας και το ακορνταόν του Λάκη Οικονομίδη δημιουργήσαν ατμόσφαιρα Χαράς και ζωντάνιας. Ξαναβιώσαμε κι εμείς κοντά τους. Η ηλεκτρική ψησταριά που αγόρασε η Ένωσή μας μας έβγαλε ασπράχτωσους και τα πέντε βράδια που χρειάστηκε.

10) Κλιμάκιο της Ενώσεώς μας μαζί με τον πρόεδρο της Κοινότητας κ. Ν. Τζόκα, επισκεφθήκαμε τις αρχές του Νομού μας, όπως και διευθυντές άλλους παράγοντες και συζητήσαμε διάφορα ζωτικά θέματα του χωριού μας. Οι επαφές αυτές είχαν θετικά αποτελέσματα.

11) Την πρώτη όμως σε σημασία δραστηριότητά μας, την άφησα τελευταία, σ' αυτόν τον σύντομο απολογισμό των σπουδαιότερων γεγονότων της καλοκαιρινής δράσης μας. Η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου, με αντιπροσώπων της το Γ. Γραμματέα της κ. Ν. Τζόκα, Πρόξο Γιογιάννη, έλαβε μέρος στο Πανεπιστημιακό Συνέδριο που έγινε στην Πρέβεζα τον Αύγουστο αυτού του καλοκαιριού. Δεν είμασταν απλοί παρατηρητές. Ο Γραμματέας μας ήταν εισηγητής στο Συνέδριο. Εισηγήθηκε το θέμα: «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ». Θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος για αυτό παρακολούθηθηκε με προσοχή απ' όλους τους συνέδρους. Η επιστημονική ανάπτυξη του θέματος από το Γραμματέα μας είχε μεγάλη επιτυχία όπως απ' όλους ομολογήθηκε.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν προβάλλεται μόνο αυτός που ομιλεί, ούτε το Σωματείο που ανήκει. Προβλήθηκε το χωριό μας που γεννάει και εξακολουθεί να γεννάει πάντα αξία παιδιά, που η ακτινοβολία τους ξεπερνάει τα σύνορα του χωριού μας. Θεμέλιος είναι τα συγχαρητήριά της Ενώσεώς μας στο κ. Πρόξο Γιογιάννη Μαθηματικό-Περιφερειολόγο, όπως και στον κ. Παναγιώτη Ζυγομήτη, Δικηγόρο, που αντιπροσώπευσε την Κοινότητά μας στο Συνέδριο αυτό. (Για την εισηγήσή του θα επανέλθουμε, αν θέλουμε «το ΖΑΓΟΡΙ μας» να μας φιλοξενηθεί γιατί τη θεωρούμε σπουδαιότερη εργασία).

Καταγράψαμε αδρομερώς τις σπουδαιότερες από τις δραστηριότητες της Ενώσεώς μας κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Ελπίζουμε η συνέχεια να είναι αποδοτικότερη και να είναι η συνέχεια του Δ. Συμβουλίου της, που θα γίνει στις αρχαιρεσίες που σύντομα θα γίνουν.

Ο Πρόεδρος της Εν. Απ. Ελαφοτόπου
Αριστόβουλος Χρόνης

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΟΥ ΟΧΙ

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Με μεγάλη λαμπρότητα γιορτάστηκε φέτος η εθνική επέτειος της 28ης Οκτωβρίου 1940. Στις 10, 30 π.μ. έγινε δοξολογία στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου στην οποία παρέστησαν το κοινοτικό Συμβούλιο και όλοι σχεδόν οι κάτοικοι του χωριού μας. Στις εκδηλώσεις παρέστησαν και λαμπρίναν με την παρουσία τους μετα των συζύγων τους, ο συμπατριώτης μας λογοτέχνης-κριτικός και συγγραφέας Ρένος Αλποστολίδης, ο οποίος εκφώνησε και τον πανηγυρικό της ημέρας και ο επίσης συμπατριώτης μας στρατηγός ε.α. Ιωάννης Πολυμερίδης.

Στις 11 π.μ. εψάλη τρισάγιο στο μνημείο Πεσόντων χωριανών μας, ακολούθησε κατάθεση στεφάνων από τον Πρόεδρο της Κοινότητας, τον Πρόεδρο του πολιτιστικού συλλόγου και τον Στρατηγό ε.α. Ιωάννη Πολυμερίδη, και στην συνέχεια δόθηκε δεξίωση από τον Πρόεδρο της Κοινότητας κ. Στέργιο Μπούλη.

ΚΑΗΡΟΔΟΤΗΜΑ
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ
ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ 9
45 444-ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Προκειμένου το κληροδότημα Αγγελικής Παπάζογλου να χορηγήσει υποτροφίες σε φοιτητές-φοιτήτριες καταγομένους από τη Βίτσα, που φοιτούν στα Ανώτατα και Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας, με σκοπό την συμβολική χρηματική επιβράβευση της προσπαθείας τους για μάθηση, σύμφωνα πάντα με το πνεύμα της διαθετίδας του χωριού μας Αγγελικής Παπάζογλου που εκφράζεται με το άρθρο Ζ παρ. 3 της διαθήκης της, παρακαλούμε τους ενδιαφερομένους να καταθέσουν τις αιτήσεις τους μαζί με τα δικαιολογητικά μέχρι την 30 Νοεμβρίου 1993.

Δικαιούχοι της χρηματικής επιχορήγησης είναι φοιτητές που έχουν γεννηθεί οι ίδιοι ή ένας εκ του πατέρα, μητέρας, παππού ή γιαγιάς στη Βίτσα.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Α) Αίτηση

Β) Βεβαίωση σπουδών από Ανώτατο ή Ανώτερο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της χώρας.

γ) Βεβαίωση από την κοινότητα Βίτσας ότι ο αιτών ή ένας εκ του πατέρα, μητέρα, παππού ή γιαγιάς του έχει γεννηθεί στη Βίτσα.

Οι αιτήσεις θα δίνονται στα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της Ενώσεώς μας ΠΙΚΟ Άγγελος, ΓΙΑΝΝΗ Κλεομένη και ΒΑΣΔΕΚΗ Ευθύμιο, στο γραμματέα αυτής ΒΑΣΔΕΚΗ Ευστάθιο ή στα μέλη της εφορευτικής επιτροπής Βίτσας ΒΑΤΑΒΑΛΗ Θεμιστοκλή, ΒΑΣΔΕΚΗ Ιωάννη και ΧΑΡΙΣΗ Κων/νο.

Ιωάννινα 30-10-1993

Εκ της Εκτελεστικής Επιτροπής

Εκ της Εφορευτικής Επιτροπής

ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΕΛΛΗΝΟΤΟΠΟΥ

Μια επιστολή προς το Δημουργό του Μουσείου κ. Μιχάλη Οικονομίδη από την Ελληνική Περιφερειακή Διεύθυνση:

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Μουσείου με ομόφωνη απόφαση ενέκρινε την ενίσχυση των προσπαθειών σας για την στήριξη και λειτουργία του Λαογραφικού Μουσείου της Κοινότητός σας, του, όπως διαπιστώσαμε κατά την επίσκεψή των μελών του Μουσείου είστε ο δημιουργός και ο Διευθυντής.

Με το γράμμα μας αυτό σας εκ-

φράζουμε τα θερμά συγχαρητήριά μας και του δίκαιου έπαινού για το αξιοθαύμαστο έργο σας.

Υλοποιώντας τ' ανωτέρω σας παραδίδουμε το ποσόν των δρχ. 62.750 το οποίο προέρχεται:

1. Εισφορά του Μουσείου δρχ. 21.000=Είναι το ποσό που της εκδρομής μας της 24-10-93.

2. Προϊόν προαιρετικού εράνου μεταξύ των μελών κατά την επίσκεψή στο Μουσείο, δρχ. 41.750.

Με πολλή εκτίμηση

Η πρόεδρος

Λένα Δογορίτη

Ο Γεν. Γραμματέας

Κώστας Τέκτων

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

Θόδωρος Βασδέκης-Τάκης Τόσκα

Απαντώντας μας ξάφνιασαν δυσάρεστα τα νέα από τη Θεσσαλονίκη για το θάνατο των συγχωριανών μας Θόδωρου Βασδέκη και Τάκη Τόσκα. Μας λείπουν και οι δυο κι αυτό φάνηκε το καλοκαίρι που πέρασε. Ο Θόδωρος Βασδέκης πάντοτε αισιόδοξος, με το καλωσύνατο χαμόγελό του μόνιμα στα χείλη του, έσφιγγε το χέρι όλων μας μόλις ερχόταν στο χωριό. Από μικρός ταξίδευε στη Θεσσαλονίκη όπου σταδιοδρόμους φαρμακοποιός. Το Τσερβάρι όμως ήταν το μέρος του. Ο Τάκης ο Τόσκα, ήταν κι αυτός φανατικός τσερβαριώτης. Εκπαιδευτικός στη Μέση Εκπαίδευση, φιλόλογος, ανέβηκε όλες τις βαθμίδες του κλάδου του και συνταξιοδοτήθηκε Λυκειαρχής. Πρόσφερε πολλά στην εκπαίδευση και είναι ζηλιεπείς οι μαρτυρίες για το εποικοδομητικό του έργο. Αφήνει κι αυτός μια αδειανή θέση τις καρδιές όλων μας. Η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου και από τη στήλη αυτή, συλλυπείται θερμά τους οικείους των κι εύχεται ο Θεός να αναπαύσει τις ψυχές τους.

Τάκης Πριμικήρης

Μικρό άγγελμα μαύρισε πάλι τις καρδιές όλων των Τσερβαριωτών. Ο Τάκης ο Πριμικήρης χάθηκε! Αυτό το παλικάρι με το απαλάνιο σώμα και τον αδαμάντινο χαρακτήρα έπεσε χτυπημένος από την επάρατο αρρώστια.

Η ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΠΟΥ, της οποίας ήταν μέλος και θερμός συμπατριώτης, συνήλθε έκτακτα και αποφάσισε:

- 1) Να κατατεθεί στεφάνι σε μνήμη του
- 2) Ποσό 50.000 δρχ. να διατεθεί σε αναξιοπαθούντες συγχωριανούς μας
- 3) Σύσταση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεώς μας, καθώς και τα μέλη της να παρασθθούν στην κηδεία του.
- 4) Ο Πρόεδρος της Ενώσεως κ. Αριστόβουλος Χρόνης να αποχαιρετήσει τον μεταστάνα

Και η αποφράδα μέρα του αποχαιρετισμού ήρθε! Πλήθος κόσμου και όλοι, σχεδόν, οι αποδήμους συγχωριανοί μας ήλθαν ν' αποχαιρετήσουμε τον αγαπημένο μας Τάκη Πριμικήρη. Αυτόν τον διακεκριμένο επιστήμονα, μαειντήρα, γνωστό στην αθηναϊκή κοινωνία για την επιστημονική του προσφορά και τα πλούσια σε αγάπη και ανθρωπισμό αισθήματά του.

Με συγκίνηση τον αποχαιρέτησαν δυο συνάδελφοι του και τελευταίος ο πρόεδρος μας με τα παρακάτω λόγια:

«Τάκη, αγαπημένο μας παιδί!

Το ξάφνιασμα της φυγής σου μας πάγωσε! Μαθαίναμε τις περιπέτειες της υγείας σου, αλλά ποτέ δεν πιστεύαμε ότι θα ήταν ποτέ δυνατόν να χαθεί τέτοιο παλικάρι, όπως ήσουν εσύ. Εσύ ο αεικίνητος, ο ακάματος, ο εξαιρετικός επιστήμονας! Εσύ που βρισκόσουν πάντοτε κοντά μας, μέρα και νύχτα, σύμβουλος κι εμψυχωτής, έρχεσαι βόλαιο στον πόνο των παιδιών μας και στη στιγμή μετέβαλες το κλάμα σε γέλιο. Εσύ ο «γλαστός γιατρός», όπως σε χαρακτήριζαν οι συνεργάτες σου. Εσύ που έφερνες τη ζωή, που ο ίδιος εκμαίευσες μέσα στα δικά σου επιδέξια χέρια και γέμιζες χαρά και ευτυχία τις ανήσυχες καρδιές μας, δεν υπάρχεσαι πια. Οι χωριανοί μας μου ανέθεσαν το θλιβερό καθήκον να σ' αποχαιρετήσω. Άχαρος ο ρόλος μου που θα τον προτιμούσα αντίστοιχα. Πώς να σ' αποχαιρετήσω, αγαπημένο μου Τάκη! Με ποιά λόγια να παρηγορήσω τους άμοιρους γονείς σου, την αδελφή σου, τη χαροκαμένη σύζυγό σου, τ' αγαπημένα σου βλαστάρια, το Χριστόδουλο και τον Αντωνάκη, που μας κοιτούν έκπληκτα για την ξαφνική, την άδικη, την ανεπάντρη ορφάνια τους; Απορούν γιατί ο μισερός θάνατος φρόνησε την ευτυχία τους! Ο θάνατός σου μας συγχλόνησε όλους, αγαπητέ μας Τάκη. Όμως δεν κλόνησε την πίστη μας στο Μεγαλόδωγμα. Αυτός χαρίζει τη ζωή κι αυτός την ορίζει. Τον παρακαλούμε να αναπαύσει την ψυχή σου μεταξύ των δικαίων. Στις καρδιές των συγγενών σου να ρίξει βόλαιο και να απαλύνει τον πόνο τους για τον τόσο πρόωγο χαμό σου. Να βοηθήσει τα παιδιά σου ν' αντλήσουν δύναμη από το παράδειγμα του μεγάλου πατέρα τους. Να γίνουν κι εκείνοι διαπρεπείς επιστήμονες, όπως ήσουν εσύ και άνθρωποι σαν εσένα.

Εκ μέρους όλων των συγχωριανών μας σου απευθύνω τον ύστατο χαιρετισμό μας. Το χωριό μας, το αγαπημένο μας Τσερβάρι, η οικογένειά μου, που τόσο είχε συνδεθεί μαζί σου και όλοι οι συγχωριανοί σου που τόσο τους αγαπούσες όλους, εκφράζουμε τη μεγάλη μας λύπη, τη συντριβή μας, για το χαμό σου και τα θερμά συλλυπητήριά μας στην οικογένειά σου. Ας είναι αιωνία η μνήμη σου και ελαφρύ το Αττικό χώμα που θα σε σκεπάσει».

Μόλις κυκλοφόρησαν:

ΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Τόμος Ε. (πέμπτος) (1923-1942)

του ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ

Ο πέμπτος τόμος της μεγάλης αυτής σύνθεσης καλύπτει τη διετία 1923-1934, τη μεσοπολεμική περίοδο, εσωτερικά και εξωτερικά, που διαμόρφωσαν, για μια δεκαετία, το νέο πολιτικό καθεστώς της Ελλάδας και καθόρισαν την εξέλιξη της πολιτικής ζωής της χώρας, η οποία δεν υπήρξε καθόλου ομαλή, εξαιτίας των επαναστατικών κινήσεων και της ανυπαρξίας συνείδησης μεταξύ των δύο μεγάλων παρατάξεων των βενιζελικών και αντιβενιζελικών, με όποιες μορφές κομμάτων κι αν εμφανίζονταν. Βασική αιτία της αντίθεσης ο διχασμός, που γινανταθήκε από νέες αιτίες και γεγονότα.

Τα μετεπαναστατικά Γιάννινα (τα μετά την επανάσταση του 22) ζουν έντονα όλα τα γεγονότα της διετίας και αγωνίζονται από την άφιξη των προσφύγων της Μικράς Ασίας και την αναχώρησή του μουσουλμανικού πληθυσμού της πόλης για την Τουρκία, βάσει της «Συνθήκης ειρήνης» που είχε υπογραφεί στη Λωζάννη. Πέραν των μεγάλων γεγονότων, που επηρέασαν τη ζωή των Γιαννινίων (αντεπανάσταση του '23, εκδήλωση του βασιλιά Γεωργίου, ανακήρυξη της Δημοκρατίας, ανταλλαγή των πληθυσμών, δικτατορία Παγκάλη), η πόλη, αλλά και όλη η Ήπειρος, δοκίμασαν σκληρό από ένα φαινόμενο πανελλήνιας έκτασης, στην Ήπειρο παρουσιάσε ιδιαίτερη έξαρση, τη ληστοκρατία — έγινε αιτία να ερημωθούν πολλές περιοχές της — και την αναπόφευκτη συνέπειά της: την αποσπασματοποίηση. Άνευσα σ' αυτά τα γεγονότα εξελίσσεται ο μύθος της οικογένειας Πέτρου Κωστήδη, αλλά και μιας άλλης προσφύγινης, του Γιάννη Κεϊχανίδη. Οι περιπέτειες και οι δοκιμασίες της δημιουργούν έντονο ενδιαφέρον.

Η έκδοση, πλούσιονη με πολλές ανέκδοτες φωτογραφίες, παραχωρήθηκε από το συγγραφέα, όπως και οι προηγούμενοι τόμοι, στο Πνευματικό Κέντρο του Ζαγοριού «Κώστας Λαζαρίδης», προς ενίσχυση των σκοπών του.

ΚΑΗΜΟΙ ΞΕΝΙΤΙΑΣ

Συνέχεια από το τεύχος 186 (Σεπτέμβριος '93)

Ο χωριανός μου Χ.Π., μια ζωή ξενιτεμένος. Με εμπορικές δραστηριότητες. Ζωντανός κι ευσταλής στα νιάτα του, γεύτηκε τις χαρές τις πατρίδας του τα ατέλειωτα, πριν τον πόλεμο, πανηγύρια τις καλές παρές, τα όμορφα γλέντια. Καλός χορευτής, καλός χωριανός, με λεβέντικο παρόστημα. Αυτά τα βιώματα είναι που τον συντροφεύουν τώρα —ενενήνταρής πια— σε μια κεντρική γειτονιά του Πειραιά. Η καλύτερή του συντροφιά, τα περασμένα. Αναπολώντας τα, εκφράζει τον καημό του για τις παλιές-καλές μέρες του Ζαγοριού, ποιητικά. «γραμμένο» μέσα στο μυαλό του. Κατέγραψα τον καημό του όπως κάποτε-μουν τον εξωτερικεύσε.

Καημοί Ζαγοριού

— Τ' έχει Ζαγόρι μ'όμορφο τρανό και παινεμένο τ' έχεις κι όλο θλίβεσαι και είσαι λυπημένο.

Τάχα θυμάσαι τα παλιά, τ'αξέχαστα εκείνα χρόνια πουρχόταν από την ξενιτιά μούλες φορτωμένες μ' ασμητικά και κρύσταλλα λογιό-λογιό πράματιες που στόλιζαν και λάμπρυναν τα τόσα αρχοντικά σου, τις εκκλησίες και τα σχολεία και τ' άλλα ιδρύματά σου.

Πού είναι τώρα όλα αυτά, πού είναι τα παιδιά σου, πού είναι τα στολίδιά σου πού είναι τα ξακουστά σου τα σχολεία με τους τρανούς δασκάλους τις θολωτές σου εκκλησίες με τα καμπαναριά τους τα ωραία εξωκλήσια σου, οι μύλοι, τα γεφύρια σου, τα ωραία καλντερίμια σου τις σκεπαστές σου βρύσες; Πού είναι τα γλέντια κι οι χαρές κι αυτά τα πανηγύρια, πού είναι ο Νικόλα Νίνος ο Νάσιος ο Γκανάς πού είναι κι ο Μανούσος ο παλιομασκαράς, να πουν τραγούδια ξενιτιάς να πούνε και της τάβλας, να παίξουν Μπολονάσaina Φράσαρι και Μπεράτι να ανάψουνε τα αίματα και τα παλιά τα...σκούπια. Ξέρετε κείνον τον παλιό καιρό οι γέροι πρώτοι στήναν το χορό δι νιάτα ακολουθούσαν. Ξοπίσω λεβεντόκορμες γυναίκες Ζαγορίσιες με τα μαντήλια τους τζεβρέ τις κεντητές ποδιές τους τα ξακουστά σαγιάκια τους τα χρυσοκεντημένα, με τις τραχιές τους στο λαϊμό γεμάτες φλουριά και ντιούπιες.

Όλες οι κυρές κι αρχόντισσες κυρές στ' αρχοντικά του' μάνες που σπούδασαν παιδιά και πάντρεψαν κορίτσια. Ήταν αυτές που κάποτε στον πόλεμο του σαράντα ζαλώθηκαν στις πλάτες του τα πυρομαχικά, νυχτοπερπάτησαν και πέρασαν τ' απάτητα της Πίνδου μονοπάτια και τάφεραν στην ώρα τους στις πρώτες τις γραμμές εκεί που τα περίμεναν και τόσο τα είχαν ανάγκη οι ήρωές μας πυροβολητές. Έτσι, λοιπόν, που λες, για μια φορά ακόμα δεν πέρασαν του Ντούτσε οι Αλπινιστές Όσο για τις γυναίκες αυτές, γράφτηκαν σελίδες πολλές, όμοιασαν τις Σουλιώτισσες κι έγιναν σύγχρονες ηρώοιες.

Οι άντρες τους ξενιτεύονταν σ' Ανατολή και Δύση έξυπνοι, εργατικοί αλλά και οικονομικοί προόδευαν κι απέκτησαν τρανές περιουσίες στην Αίγυπτο και τη Βλαχιά αλλά και στη Ρωσία κι έστειλαν γρόσια και φλουριά χρυσά ναπολεόνια τα σπύτια τους για να περνούν καλά και να σπουδάζουν τα παιδιά προικιά για τα κορίτσια. Δεν είναι λίγοι που απ' αυτούς έγιναν ευεργέτες έχτισαν σχολεία κι εκκλησίες και προίκισαν φτωχά κορίτσια, στον τόπο που γεννήθηκαν αλλά και στα Γιάννινα και στην Αθήνα ακόμα.

Αυτό, παιδιά μου, ήταν το Ζαγόρι μας εκείνο τον καιρό.

— Πές μας Ζαγόρι μας καλό, πως έγινε, τί έφταιξε και χάθηκε όλος αυτός ο πλούτος κι ο πολιτισμός;

— Παιδιά μου, ακούστε να σας πω και να σας μολογήσω:

Ήρθανε χρόνια δύστυχα, χρόνια κατραμμένα; πόχασε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα. Ο πόλεμος, η κατοχή κι ο εμφύλιος μετά αφάνισαν τον τόπο μας και ρήμαξαν τα χωριά μας. Μείναν σχολεία χωρίς παιδιά εκκλησίες χωρίς παπάδες, τα εξωκλήσια κλείσανε οι μύλοι γκρεμίστηκαν και τα γεφύρια έτοιμα κι αυτά να σωριαστούνε.

Κλείσαν και τ' αρχοντικά και φύγαν οι αρχόντοι, χορταριασμένες οι ανιές πεζούλια γκρεμισμένα, ακλάδευτες κληματαριές δωμάτια αραχνιασμένα. Τα τζάκια δεν καπνίζουν πια, ούτε οι φούρνοι καίνε

για να ψήσουν το γλυκό ψωμί, καθάριο, Ζαγορίσιο. Πάψαν τα γλέντια κι οι χαρές κι αυτά τα πανηγύρια τώρα απέραντη ερημιά, χάος κι απελπισία. Πώς θέτε να μη θλίβομαι να μην παραπονιέμαι;

— Άκου Ζαγόρι μας καλό: Τα σκορπισμένα σου παιδιά στα πέρατα του κόσμου ολημερίς σε σκέπτονται σέχουνε στην καρδιά τους και ψάχνουν τρόπους για να βρουν για νάρθουν κοντά του. Θ' ανοίξουν πάλι τα σχολεία θάρθουν και οι δασκάλοι θα λειτουργούν κι οι εκκλησίες θα κρούουν οι καμπάνες, θ' ανοίξουν και τ' αρχοντικά θα 'ρθουν οι αρχοντάδες να καθαρίσουν τις ανιές να φτιάξουν τα πεζούλια, να σιάξουν τις κληματαριές, τις γλάστρες τα λουλούδια. Θα ξαραχνιάσουν τον οντά τα μαντζάτα και τα μαγειριά, φωτιές θ' ανάψουν στη γωνιά για να καεί ο γάστρος να ψήσει την κλαστροπίτα, κι αυτήν την λαχανόπιτα δυο πίτες παραδοσιακές, γνήσιες Ζαγορίσιες, που μόνο όποιος έφαγε αυτός μονάχα ξέρει το τι αξίζουν τα χρυσά τα ζαγορίσια χέρια. Θάρθουν οι γάμοι κι οι χαρές θάρθουν τα πανηγύρια και θάρθει πάλι το ξαστεριά θα λάμπει πάλι ο ήλιος. Θάρθουν μέρες καλύτερες μέρες ευλογημένες να ξαναγίνουν τα χωριά να λάμψουν και πάλι μαζί μ' αυτά και συ Ζαγόρι μας να λάμψεις σαν και πρώτα, όμορφο, τρανό και ξακουμένο, σ' όλους μας αγαπημένο.

Με το παραπάνω μακρόσυρτο-ποιητικό καημό, τελειώνω ένα μικρό «σταχυολόγημα» απ' τους καημούς των ανθρώπων της ξενιτιάς, που, και να θέλουν, δεν μπορούν να ξεκολλήσουν από το πατρίο χόμα, που κρατάει γερά τις «ρίζες» τους. Και η μόνη τους παρηγοριά, η έκφραση αυτού του βασανιστικού καημού μ' όποιο τρόπο, προφορικό ή γραπτό. Σίγουρα, η έκφραση αυτή θάχει τόσες παραλλαγές, όσοι και οι ξενιτεμένοι, ανάλογα με τον ψυχισμό τους, το μέγεθος των βιωμάτων τους απ' το γενέθλιο τόπο και τα ερεθισματά τους.

Νομίζω, πως τέτοια «σταχυολογήματα», στο σύνολό τους, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα πολύτιμο υλικό για την ψυχολογική πλευρά των ξενιτεμένων και τη συμβολή τους στο αιώνιο φαινόμενο που λέγεται «ξενιτιά» και «νόστος».

Σ.Σ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΚΙ ΑΛΛΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΠΟΥΛΑ ΠΟΥ ΠΕΤΥΧΑΝ ΣΤΑ Α.Ε.Ι.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ-Συγχαρητήρια

Θεριά συγχαρητήρια στα αξία Τσερβαριώπουλα:

1) Σοφία Οικονομίδα που πέτυχε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πολυτεχνείου Αθηνών και

2) Βασίλειο Σπύρου Οικονομίδα που πέτυχε στο Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Πειραιώς (Πρώην Ανωτάτη Βιομηχανική Πειραιώς)

ΕΝΩΣΗ ΑΠ. ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

ΑΛΪΣΤΑ: Συγχαρητήρια
1.Τζαμπούρα Χαρούλα, Ιστορικό-Αρχαιολογικό Θεσσαλονίκης, 7η σειρά
2. Βαγγελή Βαββάρια, Μαθηματικό Θεσ/νίκης

3. Καθούνη Μαρίνα, Αγγλική Φιλολογία Αθηνών

Ευχόμαστε και σ' αυτά τα Ζαγοριστόπουλα θεριά συγχαρητήρια και καλή πρόοδο στις σπουδές τους.

Νίκος Τζαμπούρας

Συγχαρητήρια

Συχαίρω θεριά τους Νίκο και Νόντα Φιλίππου Μητσιμάρη από τη Λεπτοκαρύα, που στις φρενιές πανελ-λίνιες εξετάσεις πέτυχαν στο Τ.Ε.Ι. Ηλεκτρονικών Λόγισας (Λαμία) και στο Πολυτεχνείο Θεσ/νίκης (Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών) αντίστοιχα και τους εύχομαι καλή πρόοδο.

ΠΑΠΠΙΚΟ - Συγχαρητήρια

Αγαμέμνων Γκράτζιος ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου, στο όνομα του θανάτου του στρατηγού Αγαμέμνονα Γκράτζιου, συνήλθε έκτακτα στον Ελαφότοπο και αποφάσισε τα παρακάτω:

1) Να σταλεί στην οικογένειά του, στη Θεσσαλονίκη, συλλυπητήριο τηλεγράφημα.

2) Αντί στεφάνου να κατατεθεί στο λογαριασμό του Αθλητικού Συλλόγου Ελαφοτόπου, του οποίου ήτο αρωγός, το ποσό των 20.000 δρχ.

3) Ο πρόεδρος του Δ.Σ. να έλθει σε επαφή με το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης για ανέγερση προτομής του μετανασθέντος στον Ελαφότοπο.

4) Αναθέτει στον πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Αριστόβουλο Χρόνη τη δημοσίευση του παρόντος ψηφίσματος, μαζί με λίγα λόγια από τη ζωή του στρατηγού στο «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ».

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

Στη μνήμη του στρατηγού Αγαμέμνονα Γκράτζιου
Λυπηρή είδηση μας ήρθε πάλι από τη Θεσσαλονίκη! «Ο Μένος ο Γκράτζιος πέθανε!» Απίστευτη είδηση! Πώς να νικήσει ο θάνατος τέτοιο ατρόμητο παλικάρι! Πολλές φορές διασταύρωσαν τα σταθιά τους, μα η τελευταία ύπουλη αναμέτρηση ήταν μοιραία. Στην πολύχρονη και περιπετειώδη σταδιοδρομία του, συναντήθηκε πολλές φορές με το θάνατο, πάντοτε όμως του ξεφεύγε νικητής με μικρές ή μεγαλύτερες λαβωματιές. Ήταν μαθημένος σαν στρατιώτης και σαν αθλητής ν' αγωνίζεται παληκαριόσια!

Ο θάνατος νίκησε κι έβαψε κατάμαυρη την καρδιά της αγαπημένης του σύζυγου Λιάνας, των παιδιών του Κώστα και Γιώργου, του αδελφού του Φιλοπύτου και όλων των συγγενών του.

Το φεβρό άγγελμα του θανάτου του δε συγκλόνισε μόνο τους Τσερβαριώτες συγκλόνισε το Πανελλήνιο. Η φήμη του Μένου του Γκράτζιου από τον Ελαφότοπο ήταν γνωστή ακόμα και στο εξωτερικό.

Γενήθηκε στον Ελαφότοπο, μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη και ακολούθησε το στρατιωτικό επάγγελμα. Γρήγορα διακρίθηκε μεταξύ των συναδέλφων και έφθασε στο ύψιστο αξίωμα του αρχιστράτηγου. Σοβαρός, αδέσποτος, αθλητικός, γεμάτος καλσύνη, με την πρώτη ματιά τον αγαπούσαν όλοι. Αγαπούσε το χωριό μας και προσπαθούσε να βρεί λίγες ώρες να βρεθεί κοντά του. Όταν έφθανε εκεί περνούσε όλα τα σοκάκια του και προσπαθούσε να το χωρέσει όλο στην αγκαλιά του, να το χορτάσει.

Δε θα απαριθμούσα αυτά που πρόσφερε στο χωριό μας ούτε όλα πρόσφερε στην πατρίδα μας την Ελλάδα. Ο ίδιος ήταν ταπεινός και τη μεγάλη του προσφορά τη θεωρούσε χρέος του. Είμαστε σίγουροι ότι ο υποσημειωμένος που θα ασχοληθεί με την ιστορία της πατρίδας μας από το 1940 και κατόπιν θα τονίσκει την ανεπαλήπτη γενναϊότητα του, τη σφόδρα ηρεσία του. Ελπίζουμε το κράτος μας, που τόσα του οφείλει να στήσει τον ανδριάντα στην είσοδο του Χωριού μας, για να θυμίζει στους περαστικούς και σ' αυτούς που τώρα έρχονται στη ζωή το μεγάλο αυτό στρατιώτη. Να ρωτούν και να μαθαίνουν για τη ζωή του, το ήθος του, το μεγάλο παράδειγμα του. Έδωσε πάρα πολλά για τη ζωή του, το ήθος του, το μεγάλο παράδειγμα του. Έδωσε πάρα πολλά και δεν καταδέχτηκε να πάρει τίποτα. Περήφανος είλε στη ζωή και περήφανος έφυγε.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ-Βαπτίσεις

Στο Γιάννη Γιώτη και τη σύζυγό του Δήμητρα Σπ. Οικονομίδα, καθώς και στον Παππού και γιαγιά Σπύρο και Κατίνα ευχόμαστε να τους ζήσει η νεοφώτιστη Βάσια.

ΕΝΩΣΗ ΑΠ. ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ-Θάνατοι

Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα στις 8-11-93 ο συνταξιούχος δάσκαλος Αθανάσιος Βαβάκας. Θεριά συλλυπητήρια στους οικείους του.

«Το Ζαγόρι μας»

ΗΛΙΟΧΩΡΙ-Θάνατοι

Στις 29 Ιουλίου πέθανε στα Γιάννινα και ενταφιάστηκε στο Ηλιοχώρι η Αλεξάνδρα Χίρα Ιωάννου Καρέττου που ζούσε στην Αθήνα, αλλά δεν παρέλειπε τα καλοκαίρια να επισκέπτεται την ιδιαίτερη πατρίδα της το Ηλιοχώρι. Ήταν μια εξαιρετική γυναίκα, που την διέκρινε η μεγάλη νοικοκυροσύνη, η αγάπη τόσο στην οικογένειά της αλλά και τον άνθρωπο γενικά ιδιαίτερα στο Ηλιοχώρι απ' όπου κατ'άγιο ο σύζυγός της.

Ο Θεός να αναπαύει την ψυχή της και να είναι ελαφρύ το χόμα του Ηλιοχωρίου που την σκέπασε.

Οικογένεια Αθανασίου Καρέττου — Το καλοκαίρι φέτος, πέθανε στο Ηλιοχώρι και κηδεύτηκε στα Φάρσαλα, όπου μονίμως διέμενε, ο Δημήτριος Παπαγιώτης, που ήταν ένας πολύ ήσυχος άνθρωπος.

Συλλυπητήρια τους δικούς του και ευχόμαστε όπως ο Θεός αναστήση την ψυχή του.

Οικογένεια Αθανασίου Καρέττου

Κ. ΠΕΑΙΝΑ-Γάμοι

Στις 30 Οκτωβρίου παντρεύτηκε στα Γιάννινα η Αννίτα Διαμάντη, χημικός κόρη της κατωσοδινιώτισσας Μαρίνας Καλατζή-Διαμάντη με τον Αθηναίο έμπορο Μιχάλη Μουστάκη. «Το Ζαγόρι μας» εύχεται κάθε ευτυχία.

ΜΑΚΡΥΝΟ - Θάνατοι

Πέθανε στις 8-11-93 στο Νοσοκομείο όπου νοσηλεύονταν ο Κλέαρχος Παπαδόπουλος. Η κηδεία του έγινε την επομένη στο Αρχιμωδείο, χοροστά τόνιστος του Σεβασμιότατου κ. Θεοκλήτου και την παρακολούθηση πλήθος κόσμου απ' τα Γιάννινα και το Ζαγόρι. Ο Κλέαρχος Παπαδόπουλος ήταν γνωστός επιχειρηματίας εργολάβος με πλούσια κοινωνική δράση και προσφορά τόσο στα Γιάννινα, όσο και στο Ζαγόρι. Τελευταία ήταν αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων. Η ταφή του έγινε στο αγαπημένο του χωριό το Μακρινό Ζαγοριό. «Το Ζαγόρι μας» εκφράζει στους δικούς του τα θερμά του συλλυπητήρια.

ΑΣΠΙΡΑΓΓΕΛΟΣ-Συγχαρητήρια

Στην Όλγα Διότι κόρη του φίλου μας Τζή, που πέρασε κατά τις Γενικές εξετάσεις στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσ. Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, συγχαίρω εγκάρδια και της εύχομαι συνεχή πρόοδο και κάθε επιτυχία στη φοιτητική της ζωή.

Θ.Σ.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ-Γάμοι

Στον Ιερό Ναό Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης Θεσ/νίκης η αγαπημένη μας ανιψιά Ανατολή Γκαγκοπούλου Καθηγήτρια, παντρεύτηκε τον εκλεκτό της καρδιάς της Αθανάσιο Παλαιοτζή Διηγόρο. Στο τριαστό ζευγάρι, ευχόμαστε υγεία, χαρά και ευτυχία.

Οικογ. Γ. Γκαγκοπούλου

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ και

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΖΑΓΟΡΙΟΥ (ΙΑΕΖ)

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 79286 - 74.000

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔ.

† ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

† ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Α.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΛΥ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣ.

ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές, εμβά-

σματα:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Σίνα 4 Ιωάννινα

454 45

και Μυροπολίειο

ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ Λόρδου

Βύρσανος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή

δρχ. 2.000

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΛΑΗ

- Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41

(Στοά Καμπέση)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα

454 44

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

10.000
Βακόλας Κ. Ιωάννης
Μαρτίνη-Μαλεσιδή Χρυσούλα
Σίγκα Αικατερίνη
Φανίτσιου Λίτσα

5.000
Βούρδας Ξενοφών
Γιαννακός Αλέκος
Ζαρουχλιώτη Ευγενία
Κανισπάθης Φώτιος
Μακρυγιάννη Τασιότσα
Μάτσου Ισμήνη
Οικονόμου Κ. Μάνθος
Παυλάκης Ν. Δάμων
Ράπτη Νώντια
Σιωμάλας Γεώργιος
Χαντόλιας Νικόλαος

3.000
Γιαννακός Παύλος
Δάνταλη Πυλίτσα
Καψάλη-Τριανταφυλλίδου
Βασιλική
Κουνάβος Αδαμάντιος
Πίκου Όλγα
Στούπης Ιωάννης
Τσοτρόπουλος Γεώργιος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

6.000
Ντιναλέξης Κων/νος

4.000
Αποστόλου Κων/νος
Βαζώκας Γρ. Λάκης
Θωμά Ισμήνη
Καρέτσης Γεώργιος
Πορφύρας Κων/νος

2.000
Αγγελάκη Δ. Φαίδρα
Ζαροπούλου Αικατερίνη
Ζαχάρης Βάσος
Ζωίδης Ιωάννης
Καραϊσχος Χρήστος
Κλούφας Δημήτριος
Κοιν.α Πλατανιάς (Τσιρίτσιανα)
Κουκουμειδής Στέφανος
Λύτρα Ζαχ. Μαρία
Μπουκουβάλα Ιωάννα
Μπούνας Δημήτριος
Ράδη Φερηνίκη
Στεργίου Παύλος
Τόλογλου Ανδρέας
Τόλογλου Οδυσσεύς
Τραγουλιάς Ανδρέας
Τρίγκη Σοφία
Τσινάβος Παντελής
Τσουμάνης Ν. Γεώργιος
Φούσκας Κων/νος (Πρωτοπρε-
σβύτερος)

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για την εκπλήρωση των σκοπών
του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

— Η οικογένεια Ιάσωνα Ξάνθου,
στη μνήμη των γονέων τους Τιμολέ-
οντα και Αγλαΐας Ξάνθου, δρχ.
5.000

— Η κ. Λιλίκα Παληού, στη μνή-
μη του αιμνήστου συζύγου της
Κων/νου Παληού, δρχ. 15.000

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. ευχαριστεί θερμά

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Δωρεές στην
Ένωση Αποδήμων.

1) Ολυμπία Βασδέκη 500.000
δρχ. στη μνήμη του αδελφού της Θε-
όδωρο Βασδέκη, για αποπεράτωση
κοινοτικού έργου.

2) Ελένη Τότσα 100.000 δρχ.
στη μνήμη του συζύγου της Δημη-
τρίου Τότσα, για αποπεράτωση
κοινοτικού έργου.

3) Φαιναρέτη Χρόνη 10.000 δρχ.
για συνδρομή και ενίσχυση

4) Θεόδωρος Βούδδας 10.000
δρχ.

5) Ανδρομάχη Βούδδα 5.000 δρχ.

6) Σπύρος Οικονομίδης 5.000
δρχ.

7) Αθηνά Οικονομίδη 5.000 δρχ.
Στη μνήμη του Τάκη Πριμικήρη

8) Οι γονείς του 50.000 δρχ.

9) Κων/νος Βλαστός 10.000 δρχ.

10) Μαρία και Τριαντάφυλλος
Πριμικήρης 10.000 δρχ.

11) Φάνης Πριμικήρης 10.000
δρχ.

12) Αριστόβουλος, Καλυψώ και
Μενέλαος Χρόνης 15.000 δρχ.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Τα αδελφία Σταύρος και Λουκία
Ζήγουν και οι αδελφές Θάλεια και
Ασπασία Σβώλου πρόσφεραν από
10.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιε-
ρού Ναού Αγίου Μηνά Κουκουλίου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή
ευχαριστεί θερμά.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

ΔΩΡΕΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Ο κ. Ευριπίδης Γιαννακός, με τη
συμπλήρωση εξαμήνου από το θά-
νατο της ανεκτίμητης συζύγου του

Αγγελικής πρόσφερε τριάντα χιλιά-
δες (30.000) δραχμές, για μια ελάχι-
στη ενίσχυση, εις μνήμην της, για το
θεάρεστο έργο του καθαρισμού των
Αγιογραφιών της εκκλησίας του
Αγίου Νικολάου στο Τσεπέλοβο.

Το έργο άρχισε τον περασμένο
Αύγουστο, με την ευεργετική συμπα-
ράσταση, την ηθική και την απλόχε-
ρη υλική, της Ευγενεστάτης κυρίας
Σοφίας Δούμα Εμπειρίκου, απογό-
νου της Τσεπελοβίτικης οικογενείας
ευεργετών αιμνήστου Ιωάννου Δού-
μα. Απεκαλύφθησαν με την πρόοδο
της εργασίας, που γίνεται από ειδι-
κούς καλλιτέχνες, θαυμαστές Βυζα-
ντινές Αγιογραφίες (1753), τόσο από
τη θαυμάσια έμπνευση των αγιογρα-
φικών συνθέσεων από τους Καπεσο-
βίτες αγιογράφους «Μπουγάδες»,
όσο και από την απολύτως θαυμα-
σία, Θεοφώτιστη, θα έλεγα, εκτέλεση.
Το έργο θα συνεχισθεί.... Το ελπί-
ζουμε και το πιστεύουμε. Έτσι τού-
τη η εκκλησία, με την ολοκλήρωση
του καθαρισμού των θαυμασίων
Αγιογραφιών της, θα αποτελέσει ένα
θαυμαστό, μοναδικό Βυζαντινό
μουσείο.....

Η εκκλησιαστική Επιτροπή
ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙ

Δωρεά

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

* Η κ. Δάφνη Στασινοπούλου
πρόσφερε το χρηματικό ποσό των
300.000 δρχ. για τον εξοπλισμό του
Εκκλησιαστικού Μουσείου Μονο-
δενδρίου.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
ευχαριστεί θερμά τη δωρήτρια.

* Στην Ιερά Μονή Αγίας Παρα-
σκευής Μονοδενδρίου η Δήμητρα Β.
Κωστούλα, εργάτρια του εκεί Χει-
ροτεχνικού Κέντρου, Ριζαρείου δώ-
ρησε ένα βιβλίο (Απόστολο με ορει-
χάλκινη επένδυση) αξίας 25.000
δραχμών.

Η Μοναστηριακή Επιτροπή εκ-
φράζει τις θερμές της ευχαριστίες

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΔΙΠΟΤΑΜΟ «Στολοβό»

Πρόσφορές για την αγιογράφηση
του Ιερού Ναού Κοίμησης της Θεο-
τόκου Διποταμού.

Κατά την περίφορά δίσκου
συγκεντρώθηκαν δρχ. 100.000

Από Νικόλαον Γ. Σταυρίδη τρι-
τη δόση » 10.000

Από Μάνθο Α. Γκέτση δρχ.
20.000

Από Ελένη Λεοντίση-Αδαμίδη
δρχ. 20.000

Ανώνυμος δρχ. 10.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή
ευχαριστεί θερμά

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόσφορές

Οι κ.κ. Νικόλαος Καψάλης και
Ιωάννης Καψάλης πρόσφεραν το
ποσό των 50.000 δρχ. για την μικρο-
φωνική εγκατάσταση στον Ιερό Ναό
Αγίου Νικολάου Ελαφοτόπου.

Η εγκατάσταση λειτουργεί πλῆ-

ρως και στοίχισε 130.000 δραχ. Τον
ενισχυτή πρόσφερε ο κ. Ιωάννης Απ.
Τζόκας.

Πρόσφορές για ενίσχυση της
Εκκλ. Επιτροπής

Φαιναρέτη Χρόνη δρχ. 5.000

Πηνελόπη Βερτοδούλου δρχ.
5.000

Ευφροσύνη Βράνιαλη δρχ. 5.000

Αλκμήνη Σοφianoπούλου 5.000

Ανθούλα Τσιόντη δρχ. 5.000

Πρόσφορα

Ο κ. Μενέλαος Χρόνης πρόσφε-
ρε 5.000 δραχ. για τις ανάγκες του
παρεκκλησίου του Αγίου Αθανασίου.

Δωρεές εις μνήμην

— Η κ. Ισμήνη Στεφάνου πρό-
σφερε 10.000 δραχ. στον Ιερό Ναό
του Αγίου Νικολάου Ελαφοτόπου
στη μνήμη των γονέων της Κων/νου
και Θεοδούλης και των αδελφών της
Ιωάννου, Νικολάου, Βασιλείου,
Σπυρίδωνος και Αλεξάνδρας.

— Η κ. Αμαλία Μασούλη για
ενίσχυση της Εκκλησιαστικής Επι-
τροπής δρχ. 10.000 στη μνήμη του
συζύγου της Χριστοδούλου Μα-
τσούλη.

— Η κ. Μαίρη Μενέλαου Γκρά-
τσιου πρόσφερε 50.000 δραχ. και
η Πανωραία Γκράτζίου-Μιχαήλ
5.000 δραχ. στη μνήμη του Μενελά-
ου Γκράτζίου, για τις ανάγκες της
Εκκλησιαστικής Επιτροπής Ελαφο-
τόπου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή
ευχαριστεί θερμά.

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή
Ελαφοτόπου, αφού κατασκεύασε
και τοποθέτησε στασίδια σ' όλες τις
εκκλησίες, αποφάσισε να κατασκευ-
άσει στασίδια και στην εκκλησία του
Αγίου Αθανασίου, η οποία ήδη ανα-
παλαιώθηκε κι είναι πανέμορφη.
Υπολογίζεται να τοποθετηθούν δέκα
στασίδια σε κάθε πλευρά, που θα
στοιχίσουν συνολικά, μαζί με δυο
ψαλτήρια κι ένα προσκυνητάρι,
δρχ. 350.000.

Οι χωριανοί που θέλουν να
συνεισφέρουν παρακαλούνται να
επικοινωνήσουν με τον κ. Μάνθο
Οικονομίδη, οδός Μ. Αλεξάνδρου
αριθ. 60Α και τηλέφωνο 20350, Ιω-
άννινα.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Αγαθοεργήματα

Με χαρά κι ευλάβεια είδα τον
Αι-Ταξίαρχο στο Τσεβάρι να υψώ-
νεται και πάλι ανάμεσα στο σχολείο
και στην Παναγία.

Η παμπάλαια εκκλησιούλα της
οικογένειας Τσορμπάτση, που είχε
γίνει λιθοσωριά, χτίστηκε από βόλι
με γενναία συνδρομή του Αθανασί-
ου Τσορμπάτση. Μέχρι τέλος Νοεμ-
βρίου θα τελειώσει και η σκεπή και
πρέπει του χρόνου τέτοιο καιρό να
λειτουργήσει με πανηγυρικό τρόπο.

Οι παιδικές μνήμες απ' το σχο-
λείο, τις εκκλησίες και την αυλή της
Παναγίας αναβίωσαν. Ας είναι καλά
ο Θανάσης να τελειώσει την εκκλη-
σιά.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόσφορές για το Ηρώο της Ζαγορίσιας γυναίκας

● Η Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος (Υποκ/μα Ιωαννίνων), δρχ.
50.000

● Η κ. Έλλη Μίσιου-Μπάφα, στη μνήμη του αγαπημένου της
ανεπιού Τάκη Χρ. Πριμικήρη δρχ. 10.000

● Ο κ. Κων/ντίνος Αποστόλου, στη μνήμη του αξέχαστου γα-
μπρού του Θάνου Χριστοδούλου, με τη συμπλήρωση τριών χρόνων
από τον θάνατό του, δρχ. 10.000

● Στη μνήμη του αλησμόνητου Δράκου Πατεράκη η σύζυγος
και τα τέκνα του, αντί μνημοσύνου κατέθεσαν δρχ. 10.000

● Ο κ. Βύρων Γρ. Βαζώκας, δρχ. 5.000

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. ευχαριστεί θερμά